

COVID-19: VAN VIRUS NAAR POLITIEK INSTRUMENT?

EEN KWALITATIEF ONDERZOEK NAAR DE RADICAAL RECHTS-
POPULISTISCHE EUROPESE FRACTIE, IDENTITEIT EN DEMOCRATIE,
ROND DE COVID-19-PANDEMIE

Wetenschappelijke verhandeling

Aantal woorden: 23.055

Nisrine Tauil

Stamnummer: 01500992

Promotor: Prof. Dr. Petra Debusscher

Masterproef voorgelegd voor het behalen van de graad master in de richting EU-Studies

Academiejaar: 2021-2022

Abstract

Uit literatuur blijkt dat populistische actoren crisissen in hun voordeel kunnen aanwenden. Meer nog, volgens Moffitts 'model van populistische crisisperformance' is 'crisisperformance' inherent aan populisme. Volgens dit model zouden populistten crisissen 'performen' door bepaalde 'problemen' te identificeren, deze met elkaar te associëren en in een breder kader te situeren, er verantwoordelijken voor aan te duiden, deze tegenover benadeelden of 'het volk' te plaatsen en zichzelf naar voren te schuiven als crisismanagers. Tot dusver lijkt er echter nog geen onderzoek te zijn gevoerd naar eventuele 'crisisperformance' van (radicaal rechts-) populistten rond COVID-19. Daarom wordt in deze masterproef onderzocht in hoeverre ze een crisis hebben 'geperformed' rond de pandemie. Meer bepaald, Identiteit en Democratie, de Europese radicaal rechts-populistische fractie omdat eerder onderzoek heeft aangetoond dat radicaal rechts-populisten eerdere crises in hun voordeel hebben kunnen gebruiken. Om hun 'crisisperformance' rond het virus te kunnen analyseren, worden de tussenkomsten van de fractie rond COVID-19 in de Europese plenaire debatten bestudeerd aan de hand van een narratieve analyse. Deze masterproef zal beargumenteren dat ID een crisis 'geperformed' heeft rond de pandemie door verschillende 'problemen' te identificeren gaande van het optreden van de EU tot het gebrek aan productieve autonomie, door deze voor te stellen als indicatoren van een falend Europees project en een buitensporig globaliseringsproject, door de EU en China aan te duiden als verantwoordelijken en ze af te zetten tegenover benadeelden zoals Europese burgers en ondernemingen, door zich als crisismanager te profileren en door het gecreëerde crisisgevoel te bestendigen.

Inhoudstafel

Dankwoord	3
Inleiding	4
1. Literatuurstudie	8
1.1. <i>Contextualisering radicaal rechts-populisme</i>	8
1.1.1. Afbakening radicaal rechts-populisme	8
1.1.2. Kenmerken radicaal rechts-populisme	10
1.2. <i>Radicaal rechts-populisme binnen Europees Parlement</i>	12
1.2.1. Ontwikkeling RRP binnen Europees Parlement	12
1.2.2. Evolutie RRP binnen Europees Parlement	15
1.2.3. EP-verkiezingen 2019: eurosceptische vloedgolf?	16
1.3. <i>Radicaal rechts-populisme en crisissen</i>	17
1.3.1. Verband tussen radicaal rechts-populisme en crisis.....	17
1.3.2. Radicaal rechts-populisme en COVID-19	21
2. Onderzoekopzet	23
3. Methode	24
3.1. <i>Motivering onderzoeksmethode</i>	24
3.2. <i>Dataverzameling- en verwerking</i>	25
3.3. <i>Operationalisering</i>	27
4. Resultaten	32
4.1. <i>Analyse - toepassing stappenplan</i>	32
4.1.1. Stap 0 (setting).....	32
4.1.2. Stap 1 (falen).....	33
4.1.3. Stap 2 (kadering).....	37
4.1.4. Stap 3 (betrokkenen)	40
4.1.5. Stap 4 (propaganda)	44
4.1.6. Stap 5 (oplossing).....	44
4.1.7. Stap 6 (bestendinging)	46
4.2. <i>Analyse - visuele weergave schema</i>	50
5. Discussie en conclusie	51
6. Bibliografie	56
7. Bijlagen	62
7.1. <i>Bibliografie plenaire debatten</i>	62
7.2. <i>Transcripties plenaire debatten</i>	63

Dankwoord

Deze thesis is het resultaat van vele dagen zwoegen, zweten en zuchten en soms ook een klein traantje. Ondanks een lichte vertraging van een aantal jaren, tegenslagen allerhande en drempels op de weg is het toch gelukt om mijn masterproef af te werken. Het was een uitdagend leerproces als geen ander. Hoewel het een individueel werkstuk is, had ik de klus niet alleen kunnen klaren. Ik wil dan ook iedereen bedanken die hieraan heeft bijgedragen.

In de eerste plaats wil ik mijn promotor Prof. Dr. Debusscher bedanken. Zij heeft me steeds gerustgesteld, mijn vragen geduldig beantwoord en waardevolle feedback bezorgd. Zij zette me op de goede weg als ik even door de bomen het bos niet meer zag. Hierdoor heb ik niet alleen veel bijgeleerd, maar ben ik ook kunnen groeien.

Daarnaast wil ik mijn geliefde naasten bedanken voor het geduld, de steun en het luisterende oor. Dat laatste bedoel ik letterlijk: merci om mijn langdradige spraakmemo's te beluisteren en me advies te geven waar en wanneer nodig. Bedankt ook voor het persoonlijk afleveren van vele straffe espresso's.

Tot slot en ook niet onbelangrijk: ik heb zelfs het magische trouwfeest van Loubna Khalkhali en Adil El Arbi, en zo eveneens een ontmoeting met Will Smith, met pijn in het hart moeten missen om mijn masterproef te kunnen voltooien.

Inleiding

Hoe hebben radicaal rechts-populisten (RRP¹) gereageerd op de uitbraak van COVID-19? Om meerdere redenen is dit een pertinente vraag om bij stil te staan.

Allereerst heeft het coronavirus geleid tot de grootste gezondheids crisis in de recente geschiedenis (Falkenbach & Greer, 2021). Op de website van Sciensano, het Belgische gezondheidsinstituut, worden coronavirussen (CoV) als volgt omschreven (Sciensano, z.d.): “een grote familie van virussen die ziekten veroorzaken, variërend van een verkoudheid tot ernstige ziekten zoals MERS-CoV (Middle East Respiratory Syndrome) en SARS-CoV (Severe Acute Respiratory Syndrome)”. Volgens de Verenigde Naties vormt COVID-19 zelfs “de grootste test die de wereld heeft moeten doorstaan sinds WO II” (BBC, 2020, 1 april). Verschillende landen kondigden dan ook tijdelijk de noodtoestand af wat het nemen van ingrijpende en omstreden maatregelen mogelijk maakte (Bobba & Hubé, 2021a). Er werd een mondkemperplicht ingevoerd in openbare ruimtes. De horeca, maar ook scholen moesten de deuren sluiten. Telewerk werd de norm. Op sommige plaatsen werd er zelfs een nachtklok ingesteld. Mensen moesten hun contacten drastisch inperken tot een kleine bubbel. Kortom, samenlevingen gingen volledig in lockdown of op slot. “Blijf in uw kot, ik meen het hé”: zo formuleerde voormalig Belgisch minister van Volksgezondheid Maggie De Block van Open VLD het (De Standaard, 2020, 3 maart).

Wat het daarnaast ook nog van belang maakt om deze vraag stellen, is het feit dat radicaal rechts-populisme vandaag de dag niet meer weggedacht kan worden uit het hedendaagse Europese en internationale politieke toneel (Breeze, 2019; Hameleers & Schmuck, 2017; Sakki & Petterson, 2016). De verkiezingsoverwinning van Donald Trump, de Brexit, de electorale successen van AfD in Duitsland, FPÖ in Oostenrijk, Vlaams Belang in België, RN in Frankrijk, Lega in Italië, ...: slechts een aantal voorbeelden die aantonen dat (radicaal) rechts-populisme een grote opmars heeft gemaakt het voorbije decennium (Lammers & Baldwin, 2020; Rydgren, 2017).

Waarom het overigens interessant is om deze vraag op te werpen, is omdat er uit literatuur blijkt dat radicaal rechts-populistische actoren crisissen algemeen genomen in hun voordeel kunnen aanwenden (Bobba & Hubé, 2021a; Meyer, 2021; Moffitt, 2015). Enerzijds omdat ze gebruik kunnen maken van de onzekerheid die heerst tijdens een crisissituatie om bevattelijke en simpele oplossingen voor te dragen (Moffitt, 2015). Anderzijds omdat ze tijdens een crisis nog meer de nadruk kunnen leggen op de, naar eigen zeggen, flagrante tegenstelling tussen het volk en de elite of de ‘anderen’ (Lamour & Carls, 2022).

---

¹ In deze masterproef wordt RRP gebruikt als afkorting voor radicaal rechts-populisten en niet als afkorting voor radicaal rechts-populisme. Soms werd er echter wel voor gekozen om radicaal rechts-populisten voluit te schrijven.

Bijkomend stellen crisissen hen ook in de gelegenheid om zichzelf te profileren als competente crisismanagers (Bobba & Hubé, 2021a; Moffitt, 2015). Het succes van radicaal rechts-populisme wordt dan ook dikwijls teruggebracht naar of opgevat als het gevolg van een – economische, politieke, financiële, ... – crisis (Bobba & Hubé, 2021a; Lamour & Carls, 2022). Volgens Moffitt (2015) is het echter van fundamenteel belang om crisis niet uitsluitend als een externe variabele of trigger voor populisme te beschouwen, omdat ‘crisisperformance’ inherent is aan populisme. Het is er als het ware een kenmerkend element van. Anders gesteld: eerder dan enkel getriggerd te worden door een externe crisis en er naderhand op te reageren, zouden populistische actoren crisissen ook zelf ‘performen’ en in stand proberen houden (Moffitt, 2015). Een ‘crisisperformance’ zou populisten namelijk in staat stellen om het volk en ‘de ander’ tegenover elkaar te positioneren, om het politieke debat te versimpelen en om de nood aan krachtig leiderschap te benadrukken en zichzelf daarbij naar voren te schuiven als dé spreekbuis van het volk en als diegenen die hen door de crisis kunnen loodsen (Moffitt, 2015).

Radicaal rechts-populisten zouden dus niet alleen gedijen in crisissituaties, erop reageren en er gebruik van maken, ze zouden crisissen ook ‘performen’ (Moffitt, 2015). Met deze bevindingen uit de literatuur in het achterhoofd rees dan ook de vraag in hoeverre radicaal rechts-populisten de COVID-19-pandemie ook in hun voordeel hebben aangewend, oftewel in hoeverre ze er dan een crisis rond zouden hebben ‘geperformed’. Specifiek drong deze vraag zich op rondom RRP op het niveau van de Europese Unie (EU). Enerzijds omdat deze spelers de afgelopen decennia sterke opgang hebben gemaakt binnen deze arena (Kantola & Lombardo, 2021; Luo, 2017; Startin, 2010). Anderzijds omdat uit verschillende onderzoeken (o.a. in Downes, Loveless & Lam, 2021; Hameleers, 2019; Luo, 2017 of Ratković, 2017) blijkt dat deze actoren eerdere crisissen waarmee de EU te kampen heeft gehad, zoals de euro- of migratiecrisis, in hun voordeel hebben kunnen benutten. In deze masterproef werd er dan ook voor gekozen om te analyseren in hoeverre dit in de context van COVID-19 ook het geval geweest is en in hoeverre RRP binnen de EU, meer bepaald de radicaal rechts-populistische fractie binnen het Europees Parlement (EP²), dan juist een crisis hebben ‘geperformed’ rond het virus. Concreet werd daarom de volgende onderzoeksvraag opgesteld:

“In hoeverre heeft de radicaal rechts-populistische Europese fractie, Identiteit en Democratie, een crisis ‘geperformed’ rond de COVID-19-pandemie?”

Om dit te kunnen beantwoorden, werden in deze masterproef tussenkomsten van de ID-fractie rond COVID-19 in de plenaire debatten van het Europees Parlement bestudeerd aan de hand van een narratieve analyse. De **wetenschappelijke relevantie** van dit onderzoek bestaat er ten eerste in dat het probeert bij

---

² In deze masterproef wordt EP gebruikt als afkorting voor het Europees Parlement. Soms werd er echter wel voor gekozen om Europees Parlement voluit te schrijven of in te korten tot Parlement.

te dragen tot de bestaande algemene literatuur over het verband tussen crisis en populisme. Volgens Moffitt (2015) neemt crisis immers een centrale positie in binnen hedendaagse studies over populisme, maar blijft het verband tussen beide desondanks onderbelicht en onvoldoende ontwikkeld. Deze masterproef tracht dan ook een contributie te leveren aan deze literatuur door te bestuderen in hoeverre radicaal rechts-populistische actoren een crisis 'performen' rond COVID-19.

Daarnaast bestaat de wetenschappelijke relevantie van dit onderzoek erin dat het een aanvulling tracht te zijn op de huidige literatuur over COVID-19 en populisme. Tot nu toe lijkt er in het kader van COVID-19 en radicaal rechts-populisme al onderzoek te zijn gevoerd naar de manier waarop RRP hebben gereageerd op het virus (o.a. in Lamour & Carls, 2022; Lorenzetti, 2022; Mannion & Speed, 2021 of McKee, Gugushvili, Koltai & Stuckler, 2021). Zo wordt in de recente studie van McKee, Gugushvili, Koltai & Stuckler (2021) bijvoorbeeld gesteld dat landen waar (radicaal) rechts-populistische actoren aan het roer staan, een controversiëlere corona-aanpak zouden hebben gehanteerd en het minder goed zouden hebben gedaan op vlak van bestrijding van de pandemie. Er wordt daarbij vooral verwezen naar voorbeelden zoals Brazilië (Bolsonaro), de Verenigde Staten (Trump) of het Verenigd Koninkrijk (Johnson). Daarnaast is er in bepaalde onderzoeken ook al bestudeerd welke mogelijke impact de pandemie zou kunnen hebben op RRP of op hun discours en aanpak (o.a. in Betz, 2020; Bobba & Hubé, 2021a of Meyer, 2021). Verder is er in sommige studies ook al gekeken naar de mogelijke samenhang tussen COVID-19, populisme en de verspreiding van samenzweringstheorieën (o.a. in Eberl, Huber & Greussing, 2021 en Stecula & Pickup, 2021). Verschillende van deze onderzoeken focussen op één (landspecifieke) case, zoals bijvoorbeeld op Brazilië onder Bolsonaro (o.a. in Barros & Silva, 2020 of Rennó, Avritzer & Carvalho, 2021) of op de VS onder Trump (o.a. in Agnew, 2020 of Lacatus & Meibauer, 2021).

Ten derde bestaat de wetenschappelijke relevantie van dit onderzoek erin dat er een studie naar COVID-19 en radicaal rechts-populisme wordt opgezet op het niveau van de EU. Het vormt een meerwaarde om dit thema binnen deze specifieke context te bestuderen omdat radicaal rechts-populistische spelers het voorbije decennium, zoals eerder aangehaald, steeds meer aan electoraal terrein en populariteit hebben gewonnen binnen de EU (Kantola & Lombardo, 2021; Luo, 2017; Startin, 2010). Wat een studie op dit niveau daarenboven ook waardevol maakt, is het feit dat heel wat bestaande onderzoeken over COVID-19 en populisme zich, zoals reeds vermeld, op (landspecifieke) cases focussen en niet op de EU. Hoewel Berti en Ruzza (2022) wel naar tussenkomsten van populistische actoren rond COVID-19 in de plenaire vergadering van het EP hebben gekeken, concentreert hun analyse zich voornamelijk op de debatten over vaccins en volksgezondheid. Ze trachtten in kaart te brengen welke aanpak populistische actoren hebben gehanteerd ten aanzien van de uitbraak van de pandemie en de daaropvolgende noodsituatie voor de volksgezondheid, en spitsten hun onderzoek dus vooral toe op het verband tussen populisme en wetenschap.

Het onderzoek van deze masterproef is behalve wetenschappelijk relevant bovendien ook **maatschappelijk relevant**. Er wordt namelijk een studie opgezet naar een COVID-19 gerelateerd thema. Vermits corona an sich een actueel fenomeen vormt, kan en moet er nog veel over onderzocht worden. Des te meer omdat de pandemie vermoedelijk nog een tijdje een centrale of aanwezige rol zal blijven innemen in alle facetten van de maatschappij. Overal ter wereld heeft de COVID-19-pandemie epidemiologen, overheden, de economie en samenlevingen in het geheel voor enorme uitdagingen gesteld door haar diepgaande impact (Greer, King, da Fonseca & Peralta-Santos, 2020). De economische crisis die COVID-19 op gang heeft gebracht, zal nog lang voel- en merkbaar zijn. Het aantal coronadoden wereldwijd heeft ondertussen de trieste kaap van 6 miljoen overschreden; de teller staat momenteel op 590.355.410 totaal aantal bevestigde besmettingen wereldwijd en 6.435.648 doden (John Hopkins Coronavirus Resource Center, 2022). Zoals eerder in de inleiding al werd aangehaald, bestaat er inmiddels ook een breed draagvlak binnen verschillende landen voor (radicaal) rechts-populistische ideeën (Hameleers & Schmuck, 2017; Sakki & Petterson, 2016). Deze zijn in toenemende mate genormaliseerd of 'mainstream' geraakt: anno 2022 staan (radicaal) rechts-populistische partijen dus niet langer aan de (politieke) zijlijn. Dat kan bijvoorbeeld worden afgeleid uit het feit dat ze in verschillende landen intussen deel uitmaken van coalities of zelf de touwtjes in handen hebben (Mudde, 2019).

Deze masterproef vangt aan met een literatuurstudie die onderverdeeld is in drie stukken: de contextualisering van radicaal rechts-populisme, de ontwikkeling en evolutie van RRP binnen het EP en radicaal rechts-populisme en crisissen. Na de literatuurstudie wordt er overgegaan naar de onderzoeksopzet waarin de onderzoeksvraag wordt gekaderd. Vervolgens volgt het methodeonderdeel waarin de gekozen onderzoeksmethode wordt toegelicht, de dataverzameling- en verwerking uiteengezet en de operationalisering gedeut. Nadien worden in de resultatensectie de bevindingen van het onderzoek overlopen. In de discussie en conclusie worden de bevindingen samengevat alsook de onderzoeksvraag beantwoord door een terugkoppeling van de bevindingen naar de theorie. Verder wordt in dit onderdeel ook aangehaald hoe deze masterproef heeft proberen bijdragen aan de bestaande literatuur. Tot slot wordt de discussie en conclusie, en daarmee eveneens de masterproef, afgesloten met de beperkingen van het onderzoek en suggesties voor vervolgonderzoek.

1. Literatuurstudie

1.1. Contextualisering radicaal rechts-populisme

1.1.1. Afbakening radicaal rechts-populisme

Alvorens er ingegaan kan worden op radicaal rechts-populisme, is het van belang ‘populisme’ zelf eerst nader toe te lichten. In wezen is populisme geen nieuw politiek fenomeen, maar het is de voorbije decennia wel uitgegroeid tot een containerbegrip (Bonikowski, Halikiopoulou, Kaufmann, & Rooduijn, 2019; Breeze, 2019; Mudde, 2004). In de literatuur lijken er dan ook verschillende invullingen in omloop te zijn. Zo zijn er auteurs die aspecten zoals charismatisch leiderschap of een directe communicatiestijl toeschrijven aan populisme en het fenomeen dus beschouwen als een leiderschapsstijl (zoals Knight, 1998 of Casullo en Freidenberg, 2017), maar er zijn er ook die het verschijnsel interpreteren als een politieke strategie (zoals Weyland, 2004), als een ideologisch discours (zoals Laclau, 2005) of als een theoretisch kader (zoals Aslanidis, 2016). Tot slot zijn er ook onderzoekers (zoals Mudde, 2004 of Kriesi en Pappas, 2015) die populisme opvatten als een ideologie. Kortom: het fenomeen stond doorheen de jaren al regelmatig ter discussie (Martín-Cubas, Bodoque, Pavía, Tasa & Veres-Ferrer, 2019). Hoewel er dus geen volledige consensus bestaat onder auteurs over een eenduidige begripsbepaling, wordt in studies over populisme het meest verwezen naar laatstgenoemde invulling. Met name naar de volgende omschrijving: populisme als ideologie die stelt dat politiek de volkswil moet uitdrukken en die de maatschappij opdeelt in twee radicaal aan elkaar tegengestelde homogene blokken, “het zuivere volk” enerzijds en “de corrupte elite” anderzijds (Mudde, 2004, 2007; Mudde & Kaltwasser, 2017, p. 6). In deze masterproef wordt deze toonaangevende definitie dan ook als uitgangspunt genomen.

Echter lijkt er zelfs onder academici die populisme beschouwen als een ideologie, verdeeldheid te heersen over de vraag of het wel een volwaardige of ‘full’ ideologie genoemd kan worden. In het geval van populisme zou er namelijk niet gesproken kunnen worden over een op zichzelf, consistent samenhangende maatschappijvisie (Mudde, 2004). Mudde (2004) geeft daarom ook zelf aan dat populisme eerder opgevat en omschreven dient te worden als een ‘thin-centred’ ideologie die men kan gebruiken in combinatie met andere denksystemen of politieke stromingen. Dat impliceert dat populisme de tweedeling tussen links en rechts overbrugt omdat het aangewend kan worden door actoren aan beide kanten van het politieke spectrum (Martín-Cubas et al., 2019). In deze masterproef zal links-populisme buiten beschouwing gelaten worden omdat de focus ligt op radicaal rechts-populistische actoren.

Zoals reeds vermeld in de inleiding, kan men zich het hedendaagse Europese en internationale politieke toneel haast niet meer voorstellen zonder de aanwezigheid van radicaal rechts-populisten omdat deze actoren al geruime tijd aan een opmars bezig zijn (Breeze, 2019). Ook in rechts-populistisch gedachtegoed worden “het volk” en “de elite” voorgesteld als twee aan elkaar tegengestelde entiteiten (Greven, 2016). Populisten in het algemeen stellen zichzelf doorgaans op als de vertegenwoordigers van dat volk, maar blijven dikwijls vaag over wie daar precies toe gerekend wordt (Moffitt, 2015; Sakki & Petterson, 2016). Ze geven het volk weer als één grote homogene massa waarvan alle neuzen dezelfde kant op staan. RRP geven echter wel een duidelijkere invulling aan dit begrip omdat ze een bijkomende ‘exclusivistische’ dimensie hanteren (Hameleers & Schmuck, 2017; Hameleers, 2019). Namelijk het onderscheid tussen “wij” en “zij” waarbij beide concepten vaak worden gedefinieerd in termen van etniciteit. De “wij”-groep belichaamt gewoonlijk dan ook de autochtone bevolking (Greven, 2016). De “zij”-groep daarentegen representeert gebruikelijk enerzijds etnisch-culturele minderheden (Greven, 2016) of de LGBTQ-gemeenschap (Scrivens, Davies & Frank, 2020), maar anderzijds ook traditionele partijen en de klassieke media omdat deze gevestigde instituties al jaren multiculturaliteit zouden promoten en op die manier asielzoekers en immigranten zouden aantrekken (Greven, 2016).

Ondanks de concretere invulling van “het volk” en “de elite” door de toegevoegde “wij/zij” dimensie, is het ook geen sinecure om een eenduidige definitie aan te reiken voor radicaal rechts-populisme. Dat is te wijten aan meerdere factoren. Zo bestaat er op academisch gebied geen volledige eensgezindheid onder onderzoekers omdat radicaal rechts-populistische partijen enerzijds veel gelijkenissen vertonen, maar anderzijds toch aanzienlijk van elkaar kunnen verschillen (Luo, 2017). Daarnaast bemoeilijken ook praktische aspecten de totstandkoming van een heldere begripsbepaling (Luo, 2017). Afhankelijk van de nationale politieke context waarin radicaal rechts-populistische partijen opereren, kunnen ze zich bijvoorbeeld richten op andere thema’s. Wat de ontwikkeling van een eenduidige beschrijving verder ook bemoeilijkt, is het feit dat radicaal rechts-populisme nog uiteenvalt in radicaal-rechts en rechts-populisme. Beide concepten leunen inhoudelijk dicht bij elkaar aan en treden dan ook vaak tezamen op (Betz, 2018), maar mogen niet gelijkgesteld worden aan elkaar of als synoniemen worden gebruikt. Als er wordt gesproken over radicaal rechts-populistisch beleid, betekent dit dus dat er in dat beleid sprake is van zowel radicaal-rechtse kenmerken als rechts-populistische kenmerken. In deze masterproef werd er dan ook bewust voor gekozen om op beide afzonderlijk in te gaan (bij het volgende gedeelte, 1.1.2.) om een zo goed mogelijk beeld te kunnen vormen van radicaal rechts-populistische actoren.

1.1.2. Kenmerken radicaal rechts-populisme

In wat voorafging werd radicaal rechts-populisme afgebakend en gekaderd binnen populisme. In het gedeelte dat nu volgt, zullen de kenmerken van radicaal rechts-populisme worden besproken. Concreet zal dit worden gedaan door eerst de meest typerende en vaakst terugkerende eigenschappen van radicaal-rechts te overlopen en vervolgens die van rechts-populisme. Hoewel deze opsommingen niet exhaustief zijn, is zowel bij radicaal-rechts als bij rechts-populisme geprobeerd om de belangrijkste en meest voorkomende kenmerken weer te geven.

1.1.2.1. Typerende elementen radicaal-rechts

Om te beginnen vertrekt de radicaal-rechtse ideologie vanuit de aan **elitisme** gebonden assumptie dat maatschappelijke ongelijkheid een natuurlijk en zelfs wenselijk gegeven is (Mudde, 2019). Deze aanname kan teruggevoerd worden tot het elitistisch standpunt dat uiterst rechts inneemt: sommigen zouden nu eenmaal beschikken over meer middelen en vaardigheden dan anderen en omwille daarvan dienen de politieke touwtjes enkel in handen te liggen van die (beperkte) groep mensen (Mudde, 2019). De instandhouding van hiërarchische relaties wordt dan ook sterk aangemoedigd door uiterst rechts. Daarnaast wordt de radicaal-rechtse ideologie ook getypeerd door opvattingen van **autoritarisme** (Falkenbach & Greer, 2021; Mudde, 2019). Dit autoritair mens- en wereldbeeld vertaalt zich onder meer in het naar voren schuiven van een ‘law and order’-aanpak om maatschappelijke problemen zoals criminaliteit te bestrijden, maar ook in het nastreven van een hiërarchisch geordende samenleving waarin er geen plaats kan zijn voor enige vorm van gedoogbeleid (Mudde, 2019).

Verder neemt ook **nativisme** – een combinatie van nationalistische en xenofobe politiek – een centrale plaats in binnen de radicaal-rechtse ideologie (De Cleen & Speed, 2021; Falkenbach & Greer, 2021; Mudde, 2019). Nativisme komt in de meest verregaande vorm hoofdzakelijk neer op een pleidooi voor etnocratieën (Mudde, 2019). In deze monoculturele staten zou etniciteit als hoeksteen en voorwaarde moeten fungeren om burgerschap te verkrijgen (Mudde, 2019). Staten zouden idealiter dus enkel bewoond moeten worden door de autochtone “natie” of bevolking. Nativisme hanteert bovendien een op uitsluiting gerichte invulling van het begrip natie: buitenstaanders worden, met andere woorden, als mogelijke bedreiging opgevat (De Cleen & Speed, 2021; Hamelers, 2019).

Aansluitend bij nativisme speelt **identiteit** ook een belangrijke rol binnen de radicaal-rechtse ideologie en in het bijzonder de praktijk van *othering* (Scrivens, Davies & Frank, 2020). Het mechanisme dat de grondslag vormt van *othering*, is het maken van een nadrukkelijk onderscheid tussen de ‘in-groep’ en de ‘out-groep’

(Brewer, 1999). De in-groep stelt een specifieke sociale groep voor waarmee een persoon zich vereenzelvigd en waaraan hij zijn sociale identiteit grotendeels ontleent. De out-groep daarentegen verwijst naar sociale groepen waarmee een persoon zich niet vereenzelvigd en waartoe hij dan ook niet wil behoren. De out-groep wordt doorgaans duidelijk omschreven omdat het radicaal-rechts actoren helpt om de in-groep strikt af te bakenen (Lubbers & Coenders, 2017). De out-groep oefent, met andere woorden, een sociale functie uit. De groepen die radicaal-rechts doorgaans beschouwt als ‘out-groep’ zijn enerzijds etnisch-culturele-religieuze minderheden (Rydgren, 2017) – immigranten, moslims, ... – of de LGBTQ-gemeenschap (Scrivens, Davies & Frank, 2020) en anderzijds gevestigde instituties zoals de traditionele politieke spelers en de klassieke media (Rydgren, 2017).

1.1.2.2. Typerende elementen rechts-populisme

Net zoals het omwille van onderlinge verscheidenheid niet eenvoudig is om rechts-populisme eenduidig te definiëren, is het evenmin eenvoudig om de belangrijkste kenmerken ervan op een rij te zetten. Toch zijn er, net zoals voor radicaal-rechts, ook in het geval van rechts-populisme een aantal karakteristieke elementen die zich quasi steevast of bij alle rechts-populistische actoren lijken voor te doen.

Een eerste terugkerend element bij rechts-populisme is **bekritisering van het establishment** (Greven, 2016; Lamour, 2022; Lubbers & Coenders, 2017; Rydgren, 2005). Men koestert een bepaalde argwaan tegenover gevestigde instituties. Hiertoe rekent men zowel de traditionele politieke partijen, maar bijvoorbeeld ook de klassieke media wiens berichtgeving ze alsmaar meer wantrouwen (Rydgren, 2017). Ook de Europese Unie wordt beschouwd als deel van het establishment (Lubbers & Coenders, 2017). Bij Europese rechts-populistische actoren maakt euroscepticisme dus ook vaak onderdeel uit van hun bekritisering van het establishment (Arzheimer, 2015). Daarnaast is hun kritiek ook steeds vaker gericht aan het adres van intellectuelen zoals academici (Bufacchi, 2020; Eberl, Huber & Greussing, 2021) of de rechterlijke macht (Lamour, 2022). Er wordt de gevestigde instituties in het algemeen verweten dat ze niet zouden handelen in het belang van het volk doordat ze enerzijds “anderen” (zoals immigranten) vooropstellen en doordat ze steeds meer soevereiniteit overdragen aan supranationale instituties zoals bijvoorbeeld de EU (Hameleers & Schmuck, 2017; Lamour, 2022; Liang, 2016). Daarnaast zou het establishment zoveel mogelijk een klimaat van politieke correctheid willen creëren (Greven, 2016; Rydgren, 2017). Bovendien zouden deze verschillende groepen elk op hun manier steeds meer afstand nemen van de eigen identiteit, cultuur en tradities (Rydgren, 2017). Rechts-populisten stellen zichzelf dan ook voor als hét alternatief dat geen deel uitmaakt van het establishment (Liang, 2016), dat “the power back to the people” wil geven (Rydgren, 2005, p. 1), dat eenvoudige oplossingen kan bieden voor problemen en dat komaf wil maken met politieke correctheid door te zeggen waar het op staat (Lammers & Baldwin, 2020).

Een tweede terugkerend kenmerk bij rechts-populisme is **bekritisering van immigratie en multiculturaliteit** (Hameleers, 2019; Lubbers & Coenders, 2017; Rydgren, 2005). Rechts-populisten vinden beide kwesties problematisch om meerdere redenen. Ten eerste zou de aanwezigheid van immigranten de criminaliteitscijfers de hoogte in doen schieten, ervoor zorgen dat de straten onveiliger worden en de sociale onrust doen toenemen (Rydgren, 2008). Daarnaast zouden de economie en de verzorgingsstaat steeds meer in het gedrang komen door immigratie (De Cleen & Speed, 2021; Rydgren, 2005, 2008). Volgens rechts-populisten oefenen immigranten namelijk zodanig veel druk uit op de socialezekerheidsstelsels van Westerse landen dat deze dreigen te bezwijken. Asielzoekers en immigranten worden bijgevolg dan ook vaak gelabeld als ‘economische vluchtelingen’ of ‘uitkeringstoeristen’ (Rydgren, 2005, p.1). Deze opvatting wordt ook wel het ‘welfare chauvinism’ standpunt van rechts-populisten genoemd (De Cleen & Speed, 2021; Rydgren, 2005). Verder zou de autochtone bevolking ook steeds meer vervangen dreigen te worden en zou immigratie op die manier ook een gevaar vormen voor de nationale identiteit (Rydgren, 2008). Hiermee lijken rechts-populisten te alluderen op omvolking of ‘The Great Replacement Theory’. Deze radicaal-rechtse theorie stelt dat de autochtone blanke (Europese) bevolking niet alleen overspoeld, maar vervangen dreigt te worden door immigranten (Shakir, 2019). Massamigratie zou voor zodanig veel demografische druk zorgen dat de blanke of westerse identiteit in het gedrang komt (Shakir, 2019). Multiculturaliteit en immigratie zouden dus nefast zijn volgens de omvolkingstheorie, omdat ze (normen en waarden van) de westerse samenleving aantasten (Shakir, 2019).

1.2. Radicaal rechts-populisme binnen Europees Parlement

1.2.1. Ontwikkeling RRP binnen Europees Parlement

Radicaal rechts-populisme heeft zich de voorbije decennia niet alleen een weg gebaad naar de politieke bühne van verschillende Europese landen, maar heeft ook voet aan de grond gekregen in de Europese Unie (Mudde, 2007; Startin, 2010). Ondertussen maken RRP bijvoorbeeld een belangrijk onderdeel uit van het Europees Parlement (Kantola & Lombardo, 2021). Uit voorgaand onderdeel van de literatuurstudie bleek al dat partijen die gecategoriseerd kunnen worden als radicaal rechts-populistisch er veel gemeenschappelijke standpunten op nahouden zoals onder andere nativisme, oppositie tegen immigratie en verdere Europese integratie.

Ondanks deze vele ideologische raakvlakken lijken RRP in het EP minder de handen in elkaar te slaan of elkaar moeilijker te vinden in tegenstelling tot andere partijfamilies zoals de christendemocraten (McDonnell & Werner, 2018). Dat zou zowel het gevolg zijn van praktische kwesties zoals inhoudelijke

verschillen als van wrijvingen onderling (Startin, 2010). Er bestaat tot op heden dan ook niet één eurosceptische radicaal rechts-populistische fractie waarin alle RRP vertegenwoordigd zijn. In de loop van de jaren zaten ze dus verdeeld over verschillende fracties (McDonnell & Werner, 2018), maar sommigen kozen er ook bewust voor om zich niet bij een politieke groep aan te sluiten en zodoende als niet-fractiegebonden leden te zetelen.

Kort na de EP-verkiezingen van 2009 werden twee verschillende eurokritische fracties in het leven geroepen: 'Europa van Vrijheid en Democratie' (EFD) enerzijds door de UK Independence Party (UKIP) en de 'Europese Conservatieven en Hervormers' (ECR) anderzijds door de Britse Conservative Party (McDonnell & Werner, 2018). Tot de EP-verkiezingen van 2014 zetelden eurosceptische rechts-populistische Europarlementsleden dus hetzij in de EFD-fractie, hetzij in de ECR-fractie, hetzij als niet-fractiegebonden lid. Aan het begin van de 8ste zittingsperiode (2014-2019) van het Parlement werden er onder leiding van het toenmalige Franse Front National (FN – nu Rassemblement National – RN) verschillende pogingen in het werk gesteld om een nieuwe, eurosceptische fractie te vormen (Brack, 2015; McDonnell & Werner, 2018). Verschillende grote West-Europese radicaal-rechtse partijen gaven te kennen een politieke groep te willen vormen in het EP. Zo waren naast het FN onder andere ook de Nederlandse Partij van de Vrijheid (PVV), de Italiaanse Lega Nord (LN), de Oostenrijkse Vrijheidspartij (FPÖ) en het Vlaamse Vlaams Belang (VB) aan boord (McDonnell & Werner, 2018). Voor het eerst leek de oprichting van één eurosceptische fractie, met daarin heel wat grote radicaal rechts-populistische partijen, binnen handbereik.

Hun pogingen waren tevergeefs (Brack, 2015). Na de EP-verkiezingen van 2014 geraakte deze partijen zonder al te veel moeilijkheden aan de 25 Europarlementsleden die minimaal nodig waren om een fractie te mogen vormen (Brack, 2015). Ze voldeden echter niet aan de andere vereiste, namelijk dat deze Parlementsleden uit minstens 7 verschillende lidstaten afkomstig moesten zijn. Er waren op dat moment nog andere radicaal rechts-populistische spelers in het EP, maar deze wilden zich om verschillende redenen niet scharen achter het nieuwe project van Le Pen en co (McDonnell & Werner, 2018). De Deense Volkspartij (DF) en de Finse Partij (PS) bijvoorbeeld zetelden in de 7de zittingsperiode (2009-2014) in de EFD-fractie van UKIP, maar stapten na 2014 over naar de meer gematigde ECR van de Britse Conservatieven (McDonnell & Werner, 2018). Dat bracht EFD bovendien in een lastig parket omdat men daardoor ook niet langer tegemoet kon komen aan de vereiste van 7 lidstaten. Met hulp van de radicaal rechts-populistische partij Zweden Democraten (SD), de niet rechts-populistische Italiaanse Vijfsterrenbeweging (M5S) en nog een aantal Europarlementsleden uit andere landen lukte het UKIP om wel een nieuwe fractie op te zetten, namelijk 'Europa van Vrijheid en Directe Democratie' (EFDD). Omstreeks een jaar na de EP-verkiezingen van 2014, in juni 2015, maakte Marine Le Pen bekend dat hun pogingen dan toch vruchten hadden afgeworpen en dat met 36 Europarlementsleden uit 7 lidstaten de fractie 'Europa van Naties en Vrijheid' (ENF) officieel

een feit was (Brack, 2015; McDonnell & Werner, 2018). Tussen 2015 en 2019 waren RRP in het EP dus verdeeld over ECR, EFDD, ENF en de niet-fractiegebonden leden.

In aanloop naar de EP-verkiezingen van 2019 liet Matteo Salvini, partijleider van het uiterst rechtse Italiaanse Lega en voormalig vicepremier en minister van Binnenlandse Zaken, duidelijk verstaan dat hij voor ogen had om alle eurosceptische rechtse krachten in het EP te verenigen in één fractie (Servent, 2019). Zijn plannen vielen echter in het water omdat verschillende eurosceptische rechts-populistische partijen zich niet wilden aansluiten waaronder de Poolse regeringspartij Recht en Rechtvaardigheid (PiS), maar ook de Britse Brexit Party van Nigel Farage en het Nederlandse Forum voor Democratie (FvD) (Arnoudt, 2019, 5 juni; De Witte, 2019, 13 juni). Hoewel de wens van Salvini niet in vervulling ging, kwam de fractie ENV wel versterkt uit de EP-verkiezingen van 2019. Zo verdubbelde haar ledenaantal van 36 naar 73, wat haar de vijfde grootste fractie in het EP maakte (Beirlant, 2019, 14 juni). Deze verdubbeling in leden kwam enerzijds doordat Lega van 6 naar 28 zetels sprong en anderzijds doordat het Duitse Alternative für Deutschland (AfD) de rangen kwam vervoegen (Beirlant, 2019, 14 juni). De politieke groep waar AfD voordien in zetelde, EFDD, verdween uit het Parlement na de EP-verkiezingen van 2019 omdat ze er niet meer in slaagde te voldoen aan de vereisten om een fractie te vormen. ENV onderging vlak na de EP-verkiezingen van 2019 wel een naamsverandering en werd omgedoopt tot en opgevolgd door 'Identiteit en Democratie' (ID) (De Witte, 2019, 13 juni; Servent, 2019). Belangrijk om aan te geven, is dat in deze masterproef enkel wordt toegespitst op de ID-groep als radicaal rechts-populistische fractie ondanks het besef dat er na de EP-verkiezingen van 2019 ook RRP zetelen in de ECR-groep of als niet-fractiegebonden lid.

In **tabel 1** wordt weergegeven welke partijen momenteel aangesloten zijn bij deze fractie en uit welke tien lidstaten ze afkomstig zijn. Vandaag de dag telt de ID-fractie geen 73 leden meer, maar 65 (Identiteit en Democratie, z.d.). De meeste onder hen komen van het Italiaanse Lega, het Franse RN of het Duitse AfD. ID is nog steeds de op vier na grootste politieke groep in het EP. Op de website van ID valt er te lezen dat de fractie zich voornamelijk wil toespitsen "op het creëren van jobs en groei, het verhogen van de veiligheid, het aanpakken van illegale immigratie en het minder bureaucratisch maken van de EU" (Identiteit en Democratie, z.d.). De Italiaan Marco Zanni zit de fractie voor en werd in juli 2019 verkozen, de Fransman Jordan Bardella en de Duitser Gunnar Beck zijn de twee ondervoorzitters (Identiteit en Democratie, z.d.). Omwille van een cordon sanitaire rond ID, levert de fractie geen ondervoorzitters van het EP en ook geen voorzitters van parlementaire commissies.

LIDSTAAT	PARTIJ
Italië	Lega
Frankrijk	Rassemblement National (RN)
Duitsland	Alternative für Deutschland (AfD)
België	Vlaams Belang (VB)
Nederland	Partij voor de Vrijheid (PVV)
Oostenrijk	Oostenrijkse Vrijheidspartij (FPÖ)
Finland	Finnenpartij (PS)
Estland	Estse Conservatieve Volkspartij (EKRE)
Denemarken	Deense Volkspartij (DF)
Tsjechië	Vrijheid & Directe Democratie (SPD)

Tabel 1 overzicht ledenpartijen ID-fractie

1.2.2. Evolutie RRP binnen Europees Parlement

1.2.2.1. EP-verkiezingen 2014: Big Bang?

Sinds zijn oprichting werd het EP beschouwd als een ‘bastion van eurofielen’ waarin vooral de christendemocraten, liberalen en socialisten de touwtjes in handen hadden (Brack, 2015). Vanaf de jaren '70 zijn er echter ook tegenstanders van ver(de)re Europese integratie op het toneel verschenen. Deze eurosceptische Parlementsleden gebruikten het EP in de eerste plaats als een forum om hun standpunten te verkondigen, maar ook als een arena om kritiek te leveren op het Europese project zelf (Brack, 2015). Desondanks bleven de voorstanders de weerstand jarenlang opvatten als een marginaal en tijdelijk fenomeen dat mettertijd vanzelf zou afnemen en uitdoven (Brack, 2015).

In de loop van het eerste decennium van de 21ste eeuw en vooral na de Europese Parlementsverkiezingen van 2014 werd echter duidelijk dat euroscepticisme zowel in verschillende Europese lidstaten als binnen de EU zelf een blijvend verschijnsel is (Brack, 2015). Bij deze 8ste verkiezing van het EP maakten radicaal rechtspopulistische partijen namelijk grote sprongen voorwaarts door ruime electorale winsten te boeken (Luo, 2017). Hun percentage parlamentszetels steeg naar 23% waardoor ze vanaf dan een kwart van de leden van het EP uitmaakten (Kantola & Lombardo, 2021). Martín-Cubas et al. (2019) bestempelen deze verkiezingsuitslag zelfs als de “Big Bang” van eurosceptische, populistische krachten op de Europese politieke scène.

Meerdere factoren zouden een vruchtbare voedingsbodem hebben gevormd voor de opmars van eurosceptische RRP bij de EP-verkiezingen van 2014. Luo (2017) schuift in het bijzonder drie verschillende soorten verklaringen naar voren die in literatuur in omloop lijken te zijn voor hun (toenmalige) doorbraak. Een eerste interpretatie vertrekt vanuit een **economisch perspectief** en draagt aan dat hun opkomst

bekeken kan worden tegen de achtergrond van de eurocrisis die eind 2009 uitbrak binnen de eurozone (Luo, 2017). Volgens deze lezing zou het dit economisch dieptepunt en de nasleep ervan zijn die de aantrekking tot RRP kan verklaren. Een tweede interpretatie baseert zich op een **socio-cultureel perspectief** en voert aan dat hun verkiezingsresultaat begrepen kan worden vanuit de these van etnische concurrentie (Luo, 2017). Volgens de socio-culturele interpretatie zouden Europese burgers niet zomaar uit onvrede met de eurocrisis of als vorm van protest op deze partijen hebben gestemd. Zij zouden in de eerste plaats ingegeven door angst voor immigratie en etnisch-culturele diversiteit, vanuit de overtuiging dat deze zaken een bedreiging vormen voor de eigen (nationale) identiteit en cultuur, voor hen gekozen hebben (Goodwin, geciteerd in Luo, 2017). Een derde interpretatie gaat uit van een **politiek perspectief** en stelt dat hun electoraal succes verklaard kan worden vanuit het oogpunt van een politieke vertrouwenscrisis (Luo, 2017). Volgens deze derde lezing zou 'mismanagement' (van onder meer de eurocrisis) door het politieke establishment ervoor gezorgd hebben dat het vertrouwen van Europese burgers in de traditionele politiek een deuk heeft gekregen. Hun teleurstelling en protest zou hen er dan ook toe hebben aangezet om zich te wenden tot RRP (Luo, 2017). Deze partijen fungeerden namelijk als klankbord voor ontevreden en ontgoochelde kiezers.

Toch betekende deze toegenomen aanwezigheid in het EP na de verkiezing van 2014 (en voor die van 2019) niet dat deze RRP allemaal deel uitmaakten van dezelfde politieke groep (Brack, 2015; McDonnell & Werner, 2018). Integendeel, sommige RRP sloten zich bij geen enkele fractie aan en zetelden als niet-fractiegebonden leden en de overige RRP zaten verdeeld over meerdere fracties. Deze versplintering was echter niet nieuw. Tussen de EP-verkiezingen van 2009 en die van 2014 zetelden eurosceptische RRP ook in meerdere politieke groepen of als niet-fractiegebonden lid (McDonnell & Werner, 2018). In een vorig onderdeel van de literatuurstudie werd hierop reeds uitgebreid ingegaan.

1.2.3. EP-verkiezingen 2019: eurosceptische vloedgolf?

De EP-verkiezingen van 2019 speelden zich af in een context die werd overschaduwd door de nakende Brexit (Galpin & Trenz, 2019). Daarnaast vonden de EP-verkiezingen van 2019 ook plaats tegen een achtergrond van verkiezingsoverwinningen van verschillende eurosceptische rechts-populistische spelers (Galpin & Trenz, 2019). Op het niveau van de EU waren deze partijen er bij de EP-verkiezingen van 2014 electoraal dus al enorm op vooruitgegaan, maar in de jaren nadien behaalden meerdere van hen ook in eigen land (opnieuw) goede resultaten. Dit gegeven vormde, in combinatie met de verscheidene crisissen (euro- en migratiecrisis, Brexit, ...) waarmee de EU de afgelopen jaren te kampen had gekregen, dan ook een bijkomende zorgwekkende factor (Galpin & Trenz, 2019).

In de periode die vooraf ging aan de EP-verkiezingen van 2019 werd dan ook door velen verondersteld dat radicaal rechts-populistische actoren opnieuw klinkende overwinningen zouden behalen binnen het EP (Servent, 2019). Des te meer omdat Salvini meermaals te kennen had gegeven dat RRP de krachten zouden bundelen en zich zouden verenigen waardoor ze de grootste politieke groepering in het EP zouden kunnen worden (De la Baume, 2019, 8 april). Bovendien leken RRP de grote lijnen van het verkiezingsdebat a priori te hebben uitgetekend of bepaald door thema's zoals veiligheid en immigratie hoog op de agenda te plaatsen. Met deze vooruitzichten in het verschiep werd de 9de stembusgang daarom ook wel omschreven als een mogelijk "noodlottige verkiezing voor Europa" (Euractiv, geciteerd in Servent, 2019). Angst voor een nieuwe eurosceptische radicaal rechts-populistische vloedgolf in Straatsburg hield de verkiezingscampagnes van de andere fracties volop in de greep.

Toch liep het uiteindelijk niet zo'n vaart: hoewel de verwachtingen hooggespannen waren, viel de verkiezingsuitslag voor RRP tegen (Servent, 2019). RRP deden het electoraal goed maar een nieuwe eurosceptische, radicaal rechts-populistische electorale golf bleef uit. Ondanks dat RRP tegen de verwachting in niet de grote overwinnaars werden van de EP-verkiezingen van 2019, maken ze sindsdien wel de op vier na grootste fractie uit van het EP. Zoals eerder in deze literatuurstudie al werd toegelicht, komt dit doordat de 'harde' eurosceptici zich toen hebben verenigd in één fractie, Identiteit en Democratie (ID). Technisch gezien zou hen dit meer bewegingsruimte, middelen en belangrijke posities moeten opleveren binnen het EP. De realiteit is echter anders: de andere fracties besloten aan het begin van de 9de zittingsperiode om ook de komende 5 jaar een cordon sanitaire te leggen rond eurosceptische radicaal rechts-populistische actoren in het EP (Servent, 2019). In de vorige zittingsperiode (2014-2019) van het Parlement werd het cordon immers ook al gebruikt om 'harde' eurosceptici te weren (Brack, 2015).

1.3. Radicaal rechts-populisme en crisissen

1.3.1. Verband tussen radicaal rechts-populisme en crisis

Het begrip crisis kent een lange geschiedenis in zowel politieke wetenschappen als politieke filosofie (Bobba & Hubé, 2021b), met als gevolg dat er in de literatuur heel wat verschillende conceptualiseringen voorhanden zijn (waaronder die van Brecher, 2019; Falleti & Lynch, 2009; Gramsci, 1971; Habermas, 1975 of Hay, 1999). De meeste definiëringen lijken crisissen te omschrijven als ingrijpende gebeurtenissen die, door het ontwrichten van de vertrouwde of gevestigde toestand, een hoge mate van onzekerheid voortbrengen (Woods, Schertzer, Greenfeld, Hughes & Miller-Idriss, 2020). Crisissen zouden de ideale gelegenheid voor verandering vormen omdat ze een situatie van onbepaaldheid creëren. Daardoor ontstaat er als het ware een vacuüm waarbinnen het mogelijk is om de status-quo, oftewel de bestaande

context, te transformeren (Bobba & Hubé, 2021b; Woods et al., 2020). Bovendien benadrukken de meeste auteurs dat een crisis niet herleid kan worden tot een neutraal verschijnsel, omdat iets belangrijk genoeg moet worden geacht én als crisis moet worden gepercipieerd vooraleer het dat daadwerkelijk kan zijn. Bobba & Hubé (2021b, p. 3) beschrijven crisissen dan ook als volgt: “a moment in which systemic contradictions (i.e., failures) are widely perceived as salient in the political, cultural, or ideological spheres and decisive interventions and structural transformations are implemented”.

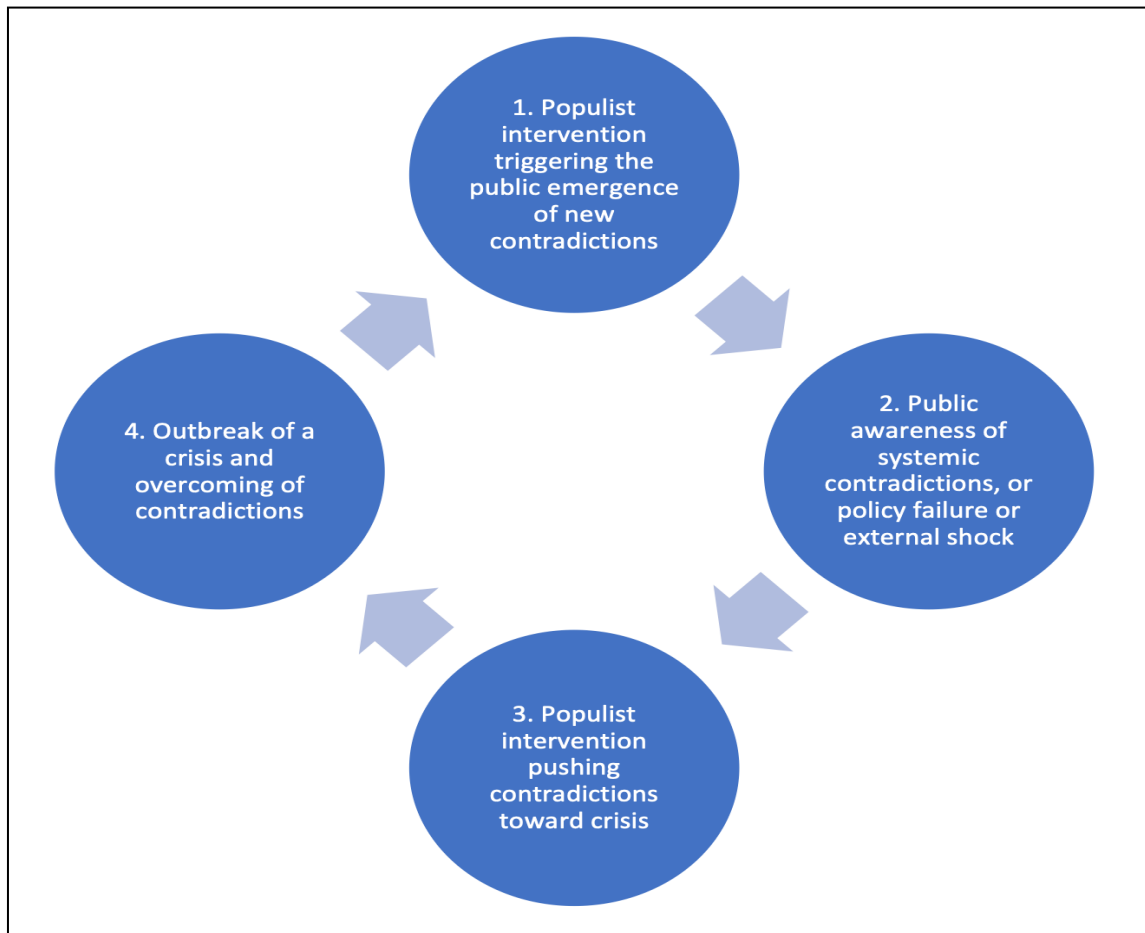
In literatuur werden de begrippen crisis en populisme, inzonderheid de radicaal-rechtse variant, reeds veelvuldig met elkaar geassocieerd. Er is vooral al veel inkt gevloeid over de specifieke aard van het verband tussen beide concepten (Bobba & Hubé, 2021b; Moffitt, 2015). Concreet kunnen er hierrond drie soorten perspectieven worden onderscheiden volgens Moffitt (2015). Zo zijn er auteurs (zoals Laclau, 2005 of Stavrakakis, 2005) die stellen dat er een zeer duidelijk verband bestaat tussen crisis en het ontstaan van populisme (Moffitt, 2015). Laclau (2005) bijvoorbeeld is van mening dat crisissen fungeren als noodzakelijke voorwaarde voor de opkomst van populisme. “The crisis of representation . . . is at the root of any populist, anti-institutional outburst”, aldus Laclau (2005, p. 139). Stavrakakis (2005) volgt dezelfde redenering: hij voert aan dat crisissen een ‘breuk’ zijn met het heersende ideologische discours. Volgens hem creëert deze breuk vervolgens een lacune waarin er een ander soort discours, als het ware een ‘tegen-discours’, tot stand kan komen. Hij formuleert het als volgt: “The emergence of new discourses and new identities is always related to the dislocation or crisis of previously hegemonic discursive orders . . . this is also the case with populist discourses” (Stavrakakis, 2005, p. 247). Er zijn echter ook auteurs (zoals Mudde, 2007) die het verband tussen crisis en de doorbraak van populisme nuanceren (Moffitt, 2015). Zij voeren aan dat crisissen een bevorderlijk decor kunnen zijn voor het ontstaan van populisme, maar verwerpen het idee dat er zich daarom hoe dan ook een causale relatie voordoet. Volgens Mudde (2007) wordt er vaak geïnsinueerd dat er een verband bestaat tussen beide doordat variabelen die men aan crisis koppelt (politiek ongenoegen, economische onzekerheid, werkloosheid, ...) worden geassocieerd met crisis zelf. Hoewel deze parameters worden geassocieerd met crisis, mogen ze er niet aan worden gelijkgesteld. Er kan dus sprake zijn van een significante correlatie tussen deze variabelen en het toegenomen electorale succes van radicaal rechts-populistische krachten, maar dat impliceert daarom niet dat crisis en populisme causaal verbonden zijn met elkaar. Tot slot zijn er volgens Moffitt (2015) ook nog auteurs (zoals Knight, 1998) die betogen dat er simpelweg geen relatie bestaat tussen beide omdat crisis “een vaag, veelvuldig gebruikt, te weinig getheoretiseerd concept is, dat moeilijk te meten is en geen verklarende kracht heeft” waardoor het verband tussen de twee concepten misschien “vaak historisch geldig is, maar geen robuuste etiologie biedt” (Knight, 1998, p. 227).

Ondanks dat deze drie perspectieven de aard van het verband op een verschillende manier invullen, hebben ze met elkaar gemeenschappelijk hoe ze crisis positioneren ten aanzien van populisme – namelijk als een externe die dan niet, dan wel aan de basis ligt van de opkomst van populisme. Moffitt (2015) voert echter aan dat crisis niet uitsluitend als een externe variabele opgevat mag worden, omdat ‘crisisperformance’ inherent zou zijn aan populisme zelf. Met andere woorden: crisissen fungeren niet per se als trigger voor populisme, eerder andersom doordat populistische actoren crisissen ‘performen’ (Moffitt, 2015). In de methodesectie van dit onderzoek, meer bepaald bij de operationalisering als onderdeel van het stappenplan, wordt uitgebreid ingegaan op het ‘model’³ van populistische crisisperformance van Moffitt (2015). Belangrijk echter om op dit punt reeds aan te geven, is dat Moffitts opvatting van ‘crisisperformance’ als intern kenmerk van populisme wordt gevolgd en gehanteerd.

Los van de vraag of er een causaal verband bestaat tussen beide concepten, lijken meerdere auteurs (waaronder Bobba & Hubé, 2021a; Meyer, 2021; Moffitt, 2015) het erover eens te zijn dat (radicaal rechts) populistische actoren algemeen genomen gedijen in crisissituaties, oftewel er in hun voordeel gebruik van maken. Zij zouden de onzekerheid die heerst tijdens crisissen aangrijpen om zowel eenvoudige oplossingen naar voren te schuiven voor de toestand die zich voordoet, als om de zelfverklaarde antithese tussen het volk en de elite of ‘de ander’ meer uit te spelen (Lamour & Carls, 2022; Moffitt, 2015). (Radicaal rechts-) populistische actoren zouden crisissen niet alleen in hun voordeel aanwenden, maar er ook een actieve rol in opnemen (Bobba & Hubé, 2021a). Ze zouden namelijk op een zodanige manier over bepaalde situaties communiceren dat ze deze tot (het niveau van) een crisis kunnen verheffen. Dit zou hen immers in de gelegenheid stellen om zichzelf vervolgens te profileren als bekwame crisismanagers die een uitweg kunnen bieden uit deze situatie (Moffitt, 2015). (Radicaal rechts-) populisten kunnen bovendien ook beschouwd worden als crisisondernemers omdat ze crisissen niet alleen op gang zouden proberen krijgen, maar ook een ‘permanente crisiscyclus’ (weergegeven in **figuur 1**) in stand zouden proberen houden (Bobba & Hubé, 2021a). Deze ‘permanente crisiscyclus’ wordt als volgt voorgesteld in het onderzoek van Bobba & Hubé (2021a):

---

³ Moffitts ‘model van populistische crisisperformance’ behoort ook tot het theoretisch kader van deze masterproef, maar omdat het in dit onderzoek uitgewerkte stappenplan gebaseerd is op dit model, wordt het bij het methodeonderdeel behandeld.

Figuur 1 'permanente crisiscyclus' (Bobba & Hubé, 2021a, p. 12)

Volgens Bobba & Hubé (2021a) vangt deze cyclus in een eerste fase gewoonlijk aan met de totstandkoming van bepaalde systemische (politieke, economische of andere) 'tegenstellingen' waar populistische actoren door middel van hun tussenkomst de aanzet toe zouden hebben gegeven. In een tweede fase worden de systemische 'tegenstellingen' ook publiekelijk of door de bredere maatschappij als problematische situatie of als falend beleid waargenomen. In een derde fase interfereren populistische actoren nogmaals om de, nu ook algemeen erkende, systemische 'tegenstellingen' te proberen verheffen tot een crisis. De vierde fase bestaat erin dat er daadwerkelijk een crisis uitbreekt die vervolgens kan worden opgelost. Na deze laatste fase kan de cyclus dan ook opnieuw van start gaan door de aanzet te geven tot andere systemische 'tegenstellingen'. Bobba & Hubé (2021a) benadrukken wel dat populistische actoren niet voor elke vermeende problematische situatie een aparte cyclus op gang brengen, maar dat ze juist proberen om meerdere systemische 'tegenstellingen' met elkaar in verband te brengen en ze gezamenlijk in de richting van een crisis te duwen. Fases 1 tot en met 3 zouden het meest gunstig zijn voor deze actoren omdat ze tijdens deze stadia weerstand kunnen bieden en een situatie kunnen problematiseren (Bobba & Hubé, 2021a). De effectieve uitbraak van een crisis of de beëindiging ervan door een oplossing zou daarentegen dan weer nadeliger zijn voor hen. Volgens Bobba & Hubé (2021a) kan dit aanhoudend nastreven van 'crisis ownership' dan ook geïnterpreteerd worden als een populistische politieke strategie.

Toch blijkt in de realiteit dat RRP zich niet elke crisissituatie meester maken. Dat zou enerzijds komen doordat de ene crisis niet de andere is en deze onderling heel erg kunnen verschillen, anderzijds doordat RRP enkel die crisissen naar zich toe zouden trekken die hen schikken (Bobba & Hubé, 2021a). Ze zouden zich volgens Bobba & Hubé (2021a) dus enkel problematische situaties eigen maken die kunnen worden ingebed in hun gedachtegoed of die ze in hun voordeel kunnen aanwenden.

1.3.2. Radicaal rechts-populisme en COVID-19

COVID-19, een besmettelijke infectieziekte veroorzaakt door het SARS-CoV-2 coronavirus, werd eind 2019 voor het eerst gerapporteerd in de Chinese stad Wuhan, die daarom ook wel het epicentrum van de epidemie wordt genoemd (Ciotti et al., 2020). Na de uitbraak in Wuhan begonnen er ook elders, aanvankelijk geïsoleerde, COVID-19-gevallen op te duiken (Ciotti et al., 2020). De ene na de andere Europese lidstaat maakte melding van met COVID-19 besmette personen, maar ook buiten Europa leek het virus zich razendsnel te verspreiden. Op 11 maart 2020 werd SARS-CoV-2 door de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) dan ook officieel uitgeroepen tot een pandemie (Ciotti et al., 2020).

COVID-19 ontketende niet alleen een grote volksgezondheidscrisis, maar bracht eveneens een economische en politieke crisis teweeg (Greer, King, da Fonseca & Peralta-Santos, 2020). Wereldwijd werden overheden plots en vooral onverwacht voor allerlei enorme uitdagingen gesteld. Bovendien heerste er aanvankelijk erg veel onzekerheid (Boin & Lodge, 2021). Bijvoorbeeld over praktische aspecten zoals virustransmissie of mutaties, maar ook over de langetermijneffecten en over de mogelijke economische en sociale impact van beleidsmaatregelen (Boin & Lodge, 2021). Ondanks dat het nagenoeg onmogelijk was om het verdere verloop van het virus volledig in te schatten, moesten politieke leiders verschillende beslissingen nemen. Bij crisissen is het immers belangrijk om zo snel mogelijk tot handelen over te gaan om eventuele negatieve gevolgen zoveel mogelijk te kunnen indijken (Lorenzetti, 2022). De situatie onmiddellijk aanpakken is des te meer van belang in het geval van een pandemie. Overal ter wereld lieten politieke leiders zich bij het uitstippelen van beleid dan ook bijstaan door epidemiologen (Bobba & Hubé, 2021a). Aangezien de coronasituatie voortdurend veranderde en op de voet gevolgd moest worden, werden maatregelen dikwijls aangepast en in de meeste gevallen verstrengd. In het algemeen grepen verschillende populistische partijen dit aan om hun overheden te bekritisieren (Eberl, Huber & Greussing, 2021). Concreet verweten (radicaal) rechts-populistische actoren hen de volgende zaken: (1) dat hun beleid niet transparant is (2) dat de maatregelen disproportioneel zijn en (3) dat de samenleving steeds meer evolueert naar een technocratie waarin experts de touwtjes in handen hebben en de beleidslijnen uittekenen (Eberl, Huber & Greussing, 2021; Meyer, 2021).

Toch kan er niet gesproken worden van één radicaal rechts-populistische reactie op of omgang met COVID-19 (Bufacchi, 2020; Lamour & Carls, 2022; Lorenzetti, 2022; Mudde, 2020). Enerzijds kunnen er voorbeelden naar voren geschoven worden van RRP die het virus en de pandemie op een eerder stereotiepe manier benaderd hebben (Falkenbach & Greer, 2021; Mudde, 2020). Namelijk: het gedeeltelijk of integraal ontkennen van de wetenschappelijke feiten rond COVID-19 (Mannion & Speed, 2021) en het verleggen van de aandacht door een schuldige of verantwoordelijke te zoeken voor de crisis – hetzij China, hetzij de WHO, hetzij de EU, hetzij immigranten (Falkenbach & Greer, 2021). Kortom: een “ander”. In literatuur wordt in dit verband dikwijls het voorbeeld van Trump in de VS en Bolsonaro in Brazilië aangehaald. Zo sprak Trump bijvoorbeeld steevast over het “Chinese virus” (Bufacchi, 2020). Anderzijds zijn er ook verschillende illustraties voorhanden van RRP die het virus en de mogelijke nasleep ervan wel au sérieux namen (Meyer, 2021; Mudde, 2020). Deze groep van radicaal rechts-populistische actoren leverden juist kritiek op het coronabeleid van hun overheden omdat ze van mening waren dat deze te nalatig of inefficiënt te werk gingen bij de bestrijding van COVID-19 (Mudde, 2020). In literatuur wordt er hierbij bijvoorbeeld verwezen naar de aanvankelijke reactie van de Nederlandse PVV. Verder waren er ook RRP die zich in feite bewust waren van het belang van het virus, maar die de pandemie in de eerste plaats toch vooral gebruikten in hun eigen voordeel of in functie van de eigen doeleinden (Lamour & Carls, 2022; Meyer, 2021). Namelijk door zichzelf bijvoorbeeld buitensporige ‘noodbevoegdheden’ toe te eigenen, door strenger op te treden ten aanzien van oppositie of door op multilateraal level gemaakte afspraken (bv. EU) naast zich neer te leggen (Meyer, 2021). In literatuur wordt er in dit kader bijvoorbeeld verwezen naar Orbán in Hongarije.

Afhankelijk van of rekening houdend met bepaalde factoren lijken radicaal rechts-populistische actoren en partijen de pandemie verschillend tegemoet te zijn getreden (Mudde, 2020, 27 maart). Zo speelde de specifieke nationale context (aantal besmettingen e.d.) waarin zij zich bevonden een fundamentele rol in hun manier van optreden. Ook de institutionele rol die ze innamen in het politieke landschap had een doorslaggevende impact op hoe RRP zich uitten over (de aanpak van) de pandemie (Bobba & Hubé, 2021a; Bufacchi, 2020; Lamour & Carls, 2022; Mudde, 2020). Anders gezegd: radicaal rechts-populisten die deel uitmaakten van de oppositie en radicaal rechts-populisten die regeerden, stelden zich verschillend op ten aanzien van de COVID-19-problematiek. Concreet leken regerende RRP de pandemie vooral zoveel mogelijk uit de politieke sfeer te willen weghalen terwijl RRP in de oppositie juist het tegenovergestelde leken te willen bereiken (Bobba & Hubé, 2021a). Net zoals de radicaal rechts-populisten in aanvoerende posities, probeerden ook de RRP die bestuurlijke aspiraties koesteren de crisis zoveel mogelijk te depolitiseren om zich zo te bewijzen ten aanzien van mogelijk toekomstige coalitiepartners (Meyer, 2021).

2. Onderzoeksopzet

In de inleiding van deze masterproef werd erop gewezen dat uit literatuur blijkt dat RRP crisissen doorgaans in hun voordeel kunnen aanwenden en dat ze niet alleen reageren op crisissituaties als externe triggers, maar dat deze actoren ook zelf aan 'crisisperformance' doen. Tegen de achtergrond van deze bevindingen uit eerdere studies, rees de vraag in hoeverre radicaal rechts-populistische spelers de COVID-19-pandemie in hun belang hebben kunnen aanwenden, oftewel in hoeverre ze er een crisis rond 'geperformed' hebben. Dit vraagstuk drong zich in het bijzonder op betreffende RRP op het niveau van de EU. Enerzijds omdat radicaal rechts-populistische stemmen de voorbije jaren aan terrein hebben gewonnen binnen de EU, maar anderzijds ook omdat ze eerdere crisissen zoals de euro- of migratiecrisis in hun voordeel lijken te hebben kunnen gebruiken. Er werd in deze masterproef dan ook voor gekozen om te bestuderen of dit in het verband van COVID-19 ook het geval geweest is en in hoeverre ze dan precies een crisis hebben 'geperformed' rond het virus. Daarom werd de volgende onderzoeksvraag opgesteld:

"In hoeverre heeft de radicaal rechts-populistische Europese fractie, Identiteit en Democratie, een crisis 'geperformed' rond de COVID-19-pandemie?"

Om een antwoord te kunnen formuleren op deze onderzoeksvraag, werden in deze masterproef tussenkomsten van ID rond COVID-19 in de plenaire debatten van het Europees Parlement bestudeerd aan de hand van een narratieve analyse.

Alvorens het onderzoeksgedeelte van start kon gaan, werd in de literatuurstudie eerst de nodige theoretische achtergrond aangereikt. Zo werd allereerst het concept radicaal rechts-populisme gekaderd. Vervolgens werd er specifiek ingezoomd op RRP binnen het EP en op hun evolutie het afgelopen decennium. Wie is de radicaal rechts-populistische fractie in het EP? Hoe hebben ze zich ontwikkeld doorheen zittingsperiodes? Na het in kaart te hebben gebracht van de voorgeschiedenis van RRP binnen het EP, werd er ingegaan op het verband tussen radicaal rechts-populisme en crisissen. Wat dient er begrepen te worden onder crisis? Kan er überhaupt gesproken worden van een verband tussen RRP en crisis? Kunnen RRP crisissen al dan niet in hun voordeel gebruiken? Tot slot werd in het laatste gedeelte van de literatuurstudie toegespitst op de manier waarop RRP met COVID-19 lijken te zijn omgegaan.

Het volgende onderdeel van deze masterproef, de methode, is opgedeeld in drie delen. In het eerste gedeelte wordt de uitgekozen onderzoeksmethode beknopt toegelicht. Vervolgens wordt in het tweede gedeelte de dataverzameling en -verwerking uiteengezet. In het derde gedeelte wordt tot slot toegespitst op de operationalisering.

3. Methode

3.1. Motivering onderzoeksmethode

“Narrative is present in myth, legend, fable, tale, novella, epic, history, tragedy, drama, comedy, mime, painting (think of Carpaccio’s *Saint Ursula*), stained glass windows, cinema, comics, news items, conversations. Moreover, under this almost infinite diversity of forms, narrative is present in every age, in every place, in every society; it begins with the very history of man-kind and there nowhere is nor has been a people without narrative. All classes, all human groups, have their narratives . . . narrative is international, transhistorical, transcultural: It is simply there, like life itself...” (Barthes, geciteerd in Franzosi, 1998)

Zoals uit bovenstaand citaat blijkt, hebben narratieven doorheen tijd en ruimte altijd al een fundamentele rol gespeeld in elke samenleving (Herman & Vervaeck, 2019). Mensen zouden namelijk geneigd zijn om te denken in narratieven. Een narratief verwijst, in de meest elementaire vorm, naar een opeenvolging van gebeurtenissen die op niet-toevallige wijze met elkaar verbonden zijn (Roose & Meuleman, 2014). Uit literatuur (o.a. Betz, 2018; Green, 2012 of Lamour, 2022) blijkt dat radicaal rechts-populistische actoren zich ook bedienen van allerlei narratieven. Onder meer de volgende kunnen bijvoorbeeld vaak in hun discours onderscheiden worden: een ‘anti-Islam’ of ‘clash of civilizations’ narratief (Green, 2012), een nationalistisch anti-EU narratief (Pytlas, 2021) maar ook een ‘volk versus elite’ en angstnarratief (Lamour, 2022). Volgens Betz (2018) zijn zulke politieke narratieven discursieve constructies die drie belangrijke vragen van een antwoord trachten te voorzien: (1) Wat is er verkeerd gelopen? (2) Wie treft daarvoor de schuld? (3) Hoe kan de misgelopen situatie worden opgelost? Dergelijke politieke narratieven zouden radicaal rechts-populistische actoren in staat stellen om de ‘alledaagse bekommernissen of frustraties van de gewone burger’ te politiseren en te veranderen in een politiek gecontesteerd thema (Betz, 2018). In deze masterproef werd dan ook gekozen voor een narratieve analyse om de tussenkomsten van de ID-fractie rond COVID-19 in de plenaire debatten van het Europees Parlement te kunnen bestuderen.

Een narratieve analyse is een kwalitatieve onderzoeksmethode en maakt dan ook onderdeel uit van het bredere paradigma van sociaal-constructivisme (Mortelmans, 2013). Kwalitatief onderzoek vertrekt in tegenstelling tot zijn kwantitatieve tegenhanger vanuit het idee dat de werkelijkheid een sociale constructie is en dat er dus geen objectieve realiteit bestaat. Mensen interageren voortdurend met elkaar en zo worden er aanhoudend nieuwe realiteiten geconstrueerd (Roose & Meuleman, 2014). Sociale handelingen genereren immers betekenis. Omwille van dit uitgangspunt leveren kwalitatieve onderzoeksmethoden gewoonlijk ‘rijkere data’ op die meer informatie bevatten en zich daardoor beter lenen voor diepgaande analyses.

Net zoals andere kwalitatieve onderzoeksmethoden wil een narratieve analyse de betekenissen die verscholen zitten in de data achterhalen (Roose & Meuleman, 2014). Een narratief onderzoeker zal dus verder kijken dan datgene dat zich aan het oppervlak bevindt. Het doel is tenslotte om de diepere betekenissen die vervat zitten in (de structuur van) het verhaal bloot te leggen (Bamberg, 2012). Na(ast) het in kaart brengen van belangrijke narratieve elementen zoals de verhaallijn en personages, zal de onderzoeker ook kijken naar de manier waarop het verhaal gebracht wordt (Roose & Meuleman, 2014). Hoe worden gebeurtenissen of 'de feiten' van het verhaal omschreven? Wat komt er aan bod, wat wordt weggelaten en waarom? Deze verschillende overwegingen of keuzes kunnen allemaal veelzeggend zijn. Een narratief onderzoeker zal zich dus niet beperken tot de structuur van een verhaal, maar zal ook aspecten zoals woordkeuze en taalgebruik in beschouwing nemen (Roose & Meuleman, 2014). Om een goed beeld te kunnen krijgen van de diepere betekenissen, is het wel van belang dat de onderzoeker het verhaal in zijn geheel blijft bekijken en niet opsplitst in afzonderlijke stukken die dan los van elkaar bestudeerd worden (Smith, 2016).

Volgens Andrews, Squire en Tamboukou (2008) is er echter een gebrek aan vaste richtlijnen over hoe een narratieve analyse moet worden opgezet, uitgevoerd of afgerond. Dat komt onder meer doordat het een interdisciplinair onderzoeksveld is waardoor de onderzoeksmethode op een verschillende manier wordt ingevuld afhankelijk van de academische discipline (Riesmann, 2008). Omwille van het gebrek aan een vastomlijnd of vooropgesteld kader om een narratieve analyse uit te voeren, werd er in deze masterproef zelf een begeleidend stappenplan uitgewerkt, gebaseerd op of vertrekkend vanuit het 'model van populistische crisisperformance' van Moffitt (2015). Vooraleer beide worden belicht in het derde en laatste gedeelte van de methode, de operationalisering, wordt in wat volgt eerst het dataverzamelingsproces en de dataverwerking geduid.

3.2. Dataverzameling- en verwerking

Belangrijk om a priori te vermelden, is dat een aantal aspecten van de dataverzameling gebaseerd zijn op de aanpak van het onderzoek van Kantola en Lombardo (2021) over discursieve strategieën die RRP gebruiken in plenaire debatten van het EP om zich uit te spreken tegen gendergelijkheid. Doorheen de toelichting van de dataverzameling wordt duidelijk aangegeven wanneer dit het geval is.

Geïnspireerd door de studie van Kantola en Lombardo (2021) werd er in deze masterproef voor gekozen om de plenaire debatten van het Europees Parlement te laten fungeren als databank. Hoewel eerdere studies naar RRP in Europa vooral zijn gaan kijken naar partijprogramma's om hun beleid te kaderen, werd

in deze masterproef bewust gekozen voor het EP om het narratief van RRP te bestuderen. Om meerdere redenen kan deze instelling namelijk beschouwd worden als de uitgelezen arena om onderzoek te voeren naar radicaal rechts-populistische actoren (Kantola & Lombardo, 2021). Ten eerste is het EP doorheen de jaren, en zeker na de EP-verkiezingen van 2019, meer gefragmenteerd geraakt wat in het voordeel speelt van de oppositie en dus van RRP. Ten tweede vormt het EP een 'uniek transnationaal platform': RRP kunnen er zowel hun nationale achterban toespreken als zich verenigen met verschillende andere Europese politieke partijen die er een soortgelijke visie op nahouden. Ten derde is het EP interessant omdat dit niveau een inkijk biedt in wie de verschillende radicaal rechts-populistische partijen zoal zijn, waar ze voor staan en welke weg ze willen inslaan op Europees maar vooral nationaal niveau. Er bestaat immers een wisselwerking tussen de beleidsvorming van de EU en die van de individuele lidstaten aangezien beide elkaar in belangrijke mate kunnen beïnvloeden. Een studie op het niveau van het EP kan op die manier dus bijvoorbeeld bijdragen tot een beter begrip van nationale ontwikkelingen binnen lidstaten.

Analoog met het onderzoek van Kantola en Lombardo (2021) is er in deze masterproef weloverwogen gekozen om het onderzoek binnen het EP specifiek toe te spitsen op de setting van plenaire debatten. Vanuit meerdere opzichten vormt de plenaire vergadering immers de meest boeiende en geschikte plek om het narratief van RRP te analyseren (Kantola & Lombardo, 2021). Zo zijn de toespraken die Europarlementariërs (RRP inzonderheid) er houden in de eerste plaats gericht tot het nationale publiek, meer bepaald de eigen achterban. Daaruit volgt dat nationale media de boodschappen die er verkondigd worden dikwijls oppikken. De speeches die er gehouden worden kunnen, met andere woorden, op veel media-aandacht rekenen. RRP zijn zich hiervan bewust en willen hier dan ook zoveel mogelijk op inspelen of van gebruikmaken om hun standpunten te verspreiden.

De plenaire debatten van het EP, gehouden tussen 1 januari 2020 en 1 januari 2021, fungeerden zoals eerder vermeld als databank in dit onderzoek. Januari 2020 werd als vertrekpunt genomen omdat COVID-19 vanaf toen ook steeds meer onder de politieke en publieke aandacht begon te komen binnen Europa nadat het eind 2019 in de Chinese stad Wuhan was uitgebroken en er zich razendsnel had verspreid. De **eerste fase van het dataverzamelingsproces** bestond erin om op de website van het EP (bij 'debates and videos' onder 'plenary') te zoeken naar de plenaire zittingen die gehouden werden in de periode tussen 01/01/20 en 01/01/21 aan de hand van volgende keywords: COVID-19, coronavirus, pandemic. Op basis van die zoekopdracht werden er een honderdtal debatten geïdentificeerd.

In de **tweede fase van het dataverzamelingsproces** werd nog nader toegespitst door de plenaire debatten die de zoekopdracht had opgeleverd, nog verder te filteren aan de hand van een **thematisch** of '**on topic**' criterium. Meer bepaald: als een plenair debat hoofdzakelijk over de COVID-19 pandemie ging én erin minstens één lid van de ID-fractie aan het woord kwam, werd deze toegevoegd aan de dataset. Om te

weten te komen of dit het geval was, werden deze honderdtal debatten inhoudelijk gescreend. Zo werd dus eerst nagegaan of er in de plenaire zitting minstens één tussenkomst van een ID-lid was. Indien niet, kwam het debat immers al niet in aanmerking voor nader onderzoek. Om vervolgens te achterhalen of de plenaire zitting voornamelijk over COVID-19 ging, werden trefwoorden zoals 'COVID-19', 'coronavirus' of 'pandemie' ingegeven via de 'Ctrl+F' zoekbalk. Debatten waarin deze trefwoorden slechts een twee- of drietal keren aan bod kwamen, werden beschouwd als off topic. Vermits er geen (Nederlands- of Engelstalig) vertaalde transcripties van de plenaire zittingen voorhanden waren omdat deze worden weergegeven in de landstaal van elke spreker, werd er uit praktische overwegingen te werk gegaan met de Ctrl+F- zoekbalkfunctie om te ontdekken of het debat hoofdzakelijk over COVID-19 ging. Ook belangrijk om hierbij nog aan te geven, is dat er eveneens plenaire debatten waren die over andere thema's handelden (bijvoorbeeld desinformatie) en in eerste instantie dus off topic leken te zijn, maar die in essentie –na tussen de regels door te lezen – wel overwegend over de pandemie bleken te gaan. Daardoor kwamen deze dan wel in aanmerking om toegevoegd te worden aan de dataset.

Na deze inhoudelijke screening en dus op basis van de toepassing van een thematisch criterium bleven er uiteindelijk 25 plenaire zittingen over die dan ook de dataset van deze masterproef uitmaken. In de **derde fase van het dataverzamelingsproces**, oftewel de **eerste fase van de dataverwerking**, werd er aan de slag gegaan met deze 25 debatten. Deze eerste fase bestond erin om de tussenkomsten van de ID-leden tijdens elk van deze plenaire zittingen te vertalen aan de hand van de 'DeepL Translate' tool. Dit werd gedaan omdat de transcripties van debatten, zoals eerder vermeld, weergegeven staan in de landstaal die gesproken werd door het Europarlementslid. Indien het in deze eerste dataverwerkingsfase (na de vertaling met behulp van DeepL) nog nodig werd geacht om een transcriptie te verduidelijken, werd het bijhorende fragment van de tolk beluisterd ter aanvulling of opheldering. In de **tweede fase van de dataverwerking** werden deze vertaalde transcripties aandachtig doorgelezen. In de **derde en tevens laatste fase van de dataverwerking** werd ieder plenair debat, althans de tussenkomsten van de ID-fractie, geanalyseerd aan de hand van het opgestelde stappenplan. Dit begeleidend stappenplan wordt in het onderdeel dat nu volgt, de operationalisering, uitvoerig overlopen.

3.3. Operationalisering

Bij de uiteenzetting van de onderzoeksmethode werd er reeds aangegeven dat er een gebrek is aan vaste richtlijnen over hoe een narratieve analyse moet worden aangevat, uitgevoerd of beëindigd (Andrews, Squire & Tamboukou, 2008). Daarom werd er in deze masterproef voor gekozen om zelf een bondig stappenplan uit te werken (weergegeven in **tabel 2**). Dit werd ontwikkeld om als leidraad te dienen bij de analyse van de tussenkomsten van de ID-fractie over de COVID-19-pandemie in de plenaire vergadering.

Alvorens dit begeleidend instrument kan worden overlopen, is het van belang om eerst in te gaan op het model van waaruit het vertrekt.

In deze masterproef werd ervoor gekozen om het stappenplan te baseren op het 'model van populistische crisisperformance' van Moffitt (2015) dat zes verschillende stappen omvat. Vooralere deze kunnen worden doorgenomen, moet het centrale uitgangspunt van het model eerst worden toegelicht. Zoals in de literatuurstudie (bij 1.3.1.) al kort werd vermeld, stelt Moffitt (2015) dat crisis niet beschouwd mag worden als een louter externe variabele of trigger voor populisme omdat 'crisisperformance' inherent is aan populisme zelf. Hij legt dit als volgt uit: "[...] it is productive to move away from ostensibly 'objective' notions of external crisis, and instead towards a view of crisis as a phenomenon that can only be experienced through performance and mediation, whereby a systemic failure is elevated to the level of perceived 'crisis'. In this light, the performance of crisis should be seen as internal to populism – not just as an external cause or catalyst for populism, but also as a central feature of the phenomenon itself. This means that populist actors actively perform and perpetuate a sense of crisis, rather than simply reacting to external crisis." (Moffitt, 2015, p. 195). Wat doorheen de verdere operationalisering dus in gedachten gehouden dient te worden, is dat een crisis geen neutraal verschijnsel is omdat het enkel door een tussenkomst of door 'performance' als een crisis ervaren kan worden (Moffitt, 2015). Een bepaalde 'systemic failure' ontwikkelt zich immers niet automatisch tot een crisis, maar wordt door populistische actoren als zodanig gepercipieerd doordat ze dit 'systeemfalen' verheffen tot het niveau van een vermeende crisis (Moffitt, 2015). In plaats van enkel getriggerd te worden door een crisis en erop te reageren, zouden populistische spelers zich dus actief inzetten om een crisissfeer te 'performen' en vervolgens te blijven cultiveren (Moffitt, 2015). Deze 'crisisperformance' zou het namelijk mogelijk maken voor populistten om het volk tegenover de ander (bijvoorbeeld het establishment) te positioneren, om het politieke debat sterk te simplificeren en om zichzelf te profileren en naar voren te schuiven als krachtige leiders.

De zes onderdelen waaruit het 'model van populistische crisisperformance' van Moffitt (2015) bestaat, staan voor de zes stappen die populistische spelers zouden volgen om een crisis te 'performen'. De **eerste stap** is het benoemen van een (vermeend) falen, probleem of mislukking (Moffitt, 2015). Dit kan gaan om een falen van de economie, van het overheidsbeleid, van de democratie, van de veiligheid en zo meer. Populisten richten zich op een mislukking waar ze de aandacht op gevestigd proberen te krijgen. Als het probleem waar ze zich op toelagen om een of andere reden al politiek relevant is, zullen ze er gemakkelijker in slagen deze tot het niveau van een crisis te verheffen. De **tweede stap** is het aan elkaar linken van meerdere (vermeende) problemen (Moffitt, 2015). Aan de hand van deze aaneenschakeling kunnen populistten de mislukkingen voorstellen als indicatoren van een groter en ernstiger probleem. Deze plaatsing in een breder kader faciliteert wederom de verheffing tot een crisis. De **derde stap** is het maken van een duidelijk onderscheid tussen diegenen die verantwoordelijk zouden zijn voor het falen of de

problemen en tussen diegenen die er het slachtoffer van zouden zijn, met andere woorden de benadeelden of het volk (Moffitt, 2015). Populisten geven de groep ‘verantwoordelijken’ doorgaans een zeer duidelijke invulling omdat het hen helpt de eigen identiteit te construeren en het begrip ‘volk’ gemakkelijker te concretiseren. De **vierde stap** is het verspreiden van het gecreëerde crisisgevoel (Moffitt, 2015). Populisten willen de mislukkingen die ze tot crisis verheven hebben, zoveel mogelijk propageren. Hiervoor doen ze vooral een beroep op de media omdat deze een belangrijke rol vervullen in de bekendmaking en verspreiding van informatie. Andersom pikken de media omwille van economische overwegingen – sensationeel of negatief nieuws verkoopt beter – vaak in op boodschappen die populistten verkondigen. Met deze kennis in het achterhoofd nemen populistten bijvoorbeeld deel aan persconferenties en televisieoptredens, maar organiseren ze ook zelf *grassroots* evenementen zoals een mars. Ze maken dikwijls ook gebruik van eigen mediakanalen om het gevoel van crisis verder uit te dragen. De **vijfde stap** is het aanreiken van gemakkelijke oplossingen voor de problemen of de (gestichte) crisissituatie en het benadrukken van krachtig leiderschap (Moffitt, 2015). Populisten werpen zichzelf op als de vertegenwoordigers en spreekbuis van het volk en presenteren zichzelf als diegenen die de sleutel in handen hebben om de problemen en de crisis te bezweren. Vaak vertaalt hun voorgestelde aanpak zich in drastische beleidsplannen die zo snel mogelijk doorgevoerd moeten worden. Populisten kaderen dit binnen hun pleidooi voor “procedurele en institutionele vereenvoudiging” (Rosanvallon, geciteerd in Moffitt, 2015). Ze vinden het bestaande politieke systeem, de manier waarop de instituties zich tot elkaar verhouden en de geldende procedures te omslachtig. Als deel van hun oplossing stellen ze overigens ook voor om de gevestigde politieke actoren te vervangen omdat zij verantwoordelijk zouden zijn voor het falen en niet politiek capabel genoeg zouden zijn om de crisis het hoofd te bieden. De **zesde en laatste stap** is het cultiveren van het gecreëerde crisisgevoel (Moffitt, 2015). Populisten bestendigen crisissituaties omdat ze deze in hun voordeel kunnen aanwenden. Deze handhaving kan op meerdere manieren gebeuren. Enerzijds kunnen populistten proberen de scope van de crisis uit te breiden door er gradueel steeds meer andere problemen mee in verband te brengen. Anderzijds kunnen ze hun crisisopvatting een andere inhoud geven of, met andere woorden, hun focus verleggen naar een ander falen dat ze tot crisis proberen verheffen.

Zoals eerder vermeld, is het in deze masterproef uitgewerkte stappenplan gebaseerd op het ‘model van populistische crisisperformance’ van Moffitt (2015). Althans de stappen 1 tot en met 6. Stap 0 werd namelijk zelf nog uitgedacht en toegevoegd en gaat vooraf aan de andere stappen. Belangrijk om aan te geven vooraleer het stappenplan hieronder wordt overlopen: er is duidelijkheidshalve en omwille van analytische overwegingen een onderverdeling gemaakt tussen de stappen, maar in de praktijk werden deze in de meeste gevallen simultaan uitgevoerd.

		BEGELEIDENDE VRAGEN
Stap 0: setting		<ul style="list-style-type: none"> ○ Over welk, aan COVID-19 gerelateerd, thema gaat het debat? ○ Binnen welke context wordt COVID-19 aangehaald?
MODEL POPULISTISCHE CRISISPERFORMANCE	Stap 1: falen	<ul style="list-style-type: none"> ○ Wat beschouwt ID als mislukkingen of problemen? ○ Welke problemen probeert ID onder de aandacht te brengen?
		<ul style="list-style-type: none"> ○ Welke mislukkingen brengt ID met elkaar in verband? ○ In welk breder kader situeert ID deze problemen?
	Stap 2: kadering	<ul style="list-style-type: none"> ○ Wie identificeert ID als verantwoordelijke voor de problemen? ○ Wie beschouwt ID als benadeelde of slachtoffer van de problemen?
		<ul style="list-style-type: none"> ○ Op welke manier propageert ID een crisisgevoel via de media? ○ Hoe gebruikt ID media om een crisisgevoel te verspreiden?
	Stap 3: betrokkenen	<ul style="list-style-type: none"> ○ Hoe probeert ID zichzelf te profileren als crisismanager? ○ Welke oplossingen draagt ID aan voor de heersende crisis?
		<ul style="list-style-type: none"> ○ Hoe probeert ID het gevoel van crisis te verlengen? ○ Op welke wijze tracht ID het gevoel van crisis te consolideren?
	Stap 4: propaganda	<ul style="list-style-type: none"> ○ Hoe probeert ID zichzelf te profileren als crisismanager? ○ Welke oplossingen draagt ID aan voor de heersende crisis?
		<ul style="list-style-type: none"> ○ Hoe probeert ID het gevoel van crisis te verlengen? ○ Op welke wijze tracht ID het gevoel van crisis te consolideren?
	Stap 5: oplossing	<ul style="list-style-type: none"> ○ Hoe probeert ID zichzelf te profileren als crisismanager? ○ Welke oplossingen draagt ID aan voor de heersende crisis?
		<ul style="list-style-type: none"> ○ Hoe probeert ID het gevoel van crisis te verlengen? ○ Op welke wijze tracht ID het gevoel van crisis te consolideren?
	Stap 6: bestendiging	<ul style="list-style-type: none"> ○ Hoe probeert ID het gevoel van crisis te verlengen? ○ Op welke wijze tracht ID het gevoel van crisis te consolideren?
		<ul style="list-style-type: none"> ○ Hoe probeert ID het gevoel van crisis te verlengen? ○ Op welke wijze tracht ID het gevoel van crisis te consolideren?

Tabel 2 stappenplan

Het stappenplan is onderverdeeld in zeven verschillende stappen. **Stap 0** houdt verband met de setting of met het thema waarover het plenaire debat handelt. Bij het analyseren van de tussenkomsten van de ID-fractie in de plenaire debatten werd er dus eerst geprobeerd na te gaan als onderdeel van welk ruimer topic COVID-19 aan bod kwam. Concreet werd daarbij een antwoord gezocht op volgende begeleidende vragen: (1) Over welk, aan COVID-19 gerelateerd, thema gaat het debat? (2) Binnen welke context wordt COVID-19 aangehaald? Deze stap diende hoofdzakelijk als achtergrondschets alvorens de eigenlijke analyse bij stap 1 kon worden aangevat.

Bij **stap 1** werd er geanalyseerd wat ID in het verband van de COVID-19-pandemie als falen, problemen of mislukkingen interpreteert. Concreet werd daarbij een antwoord gezocht op volgende begeleidende vragen: (1) Wat beschouwt ID als mislukkingen of problemen? (2) Welke problemen probeert ID onder de aandacht te brengen?

Bij **stap 2** werd onderzocht welke verschillende mislukkingen met elkaar worden geassocieerd door ID en binnen welke bredere problematiek deze dan worden gekaderd. Concreet werd daarbij een antwoord gezocht op volgende begeleidende vragen: (1) Welke mislukkingen brengt ID met elkaar in verband? (2) In welk breder kader situeert ID deze problemen?

Bij **stap 3** werd bestudeerd wie ID verantwoordelijk stelt voor het falen of de problemen en wie er daarentegen onder te lijden heeft volgens de radicaal rechts-populistische fractie. Concreet werd daarbij een antwoord gezocht op volgende begeleidende vragen: (1) Wie identificeert ID als verantwoordelijke voor de problemen? (2) Wie beschouwt ID als benadeelde of slachtoffer van de problemen?

Bij **stap 4** werd nagegaan op welke wijze ID een crisisgevoel in omloop brengt of ingang tracht te doen vinden. Concreet werd daarbij een antwoord gezocht op volgende begeleidende vragen: (1) Op welke manier propageert ID een crisisgevoel via de media? (2) Hoe gebruikt ID media om een crisisgevoel te verspreiden?

Bij **stap 5** werd geanalyseerd hoe ID zichzelf opstelt als crisismanager en welke oplossingen de fractie voorstelt om het falen of de problemen aan te pakken. Concreet werd daarbij een antwoord gezocht op volgende begeleidende vragen: (1) Hoe probeert ID zichzelf te profileren als crisismanager? (2) Welke oplossingen draagt ID aan voor de heersende crisis?

Bij **stap 6** tot slot werd onderzocht op welke manier ID het gevoel van crisis in stand houdt of rekt. Concreet werd daarbij een antwoord gezocht op volgende begeleidende vragen: (1) Hoe probeert ID het gevoel van crisis te verlengen? (2) Op welke wijze tracht ID het gevoel van crisis te consolideren?

4. Resultaten

In dit onderdeel van de masterproef worden de bevindingen van het onderzoek doorgenomen. Concreet houdt dit een analyse in van de tussenkomsten van ID rond COVID-19 in de plenaire debatten van het EP aan de hand van het uitgewerkte stappenplan. Duidelijkheidshalve werd ervoor gekozen om de resultaten uit te schrijven volgens de structuur van dit stappenplan. Dat betekent dat elke stap afzonderlijk wordt besproken. Aan het einde van de resultatensectie worden de (belangrijkste) bevindingen, ter samenvatting, visueel voorgesteld aan de hand van een schema.

Hoewel de structuur van het stappenplan om analytische redenen werd aangehouden bij het formuleren van de bevindingen, is het van belang om te benadrukken dat de stappen meestal simultaan werden uitgevoerd bij het analyseren van de data. Verder dienen nog een aantal zaken in het achterhoofd gehouden te worden. Enerzijds dat de eigenlijke analyse pas aanvat bij of vanaf stap 1 (falen) omdat stap 0 (setting) fungeert als achtergrondschets. Anderzijds dat stap 4 (propaganda) niet toepasbaar is omwille van de praktische reden dat de begeleidende vragen niet kunnen worden beantwoord op basis van de dataset van dit onderzoek. Hoewel stap 4 dus niet werd toegepast, is de tussentitel wel behouden.

Tot slot ook belangrijk om hier reeds aan te geven, is dat de interpretatie van de resultaten (terugkoppeling naar onderzoeksvraag en theorie) behandeld wordt of aan bod komt bij het volgende en laatste onderdeel van de masterproef, namelijk de discussie en conclusie.

4.1. Analyse - toepassing stappenplan

4.1.1. Stap 0 (setting)

De 25 geselecteerde plenaire zittingen die de dataset van deze masterproef uitmaken, hebben betrekking op uiteenlopende aan COVID-19 gerelateerde thema's. In wat hieronder volgt, zal beknopt worden besproken binnen welke verschillende contexten COVID-19 zoal werd aangevoerd doorheen deze 25 debatten.

Er waren plenaire debatten (vooral daterend van de beginfase van het virus) die gingen over de uitbraak van COVID-19 en over het belang van een gecoördineerde reactie om het coronavirus in te dijken. Eveneens waren er debatten waarin de vraag centraal stond hoe men de negatieve (economische, sociale, ...) impact van de pandemie het best kon beperken. In een van de 25 plenaire zittingen ging het bijvoorbeeld specifiek

over de gevolgen van de uitbraak van COVID-19 op instellingen voor langdurige zorg zoals woonzorgcentra. Daarnaast waren er ook meerdere plenaire zittingen met als hoofdthema het Europees Herstelfonds, een nieuw door de Commissie opgericht financieel instrument om de economische klap van de coronacrisis op te vangen. Evenzeer waren er plenaire debatten die handelden over vaccins (bijvoorbeeld over transparantie bij de aankoop ervan, maar ook over de voorbereiding van een EU-strategie inzake vaccinatie). Verder waren er ook debatten die gingen over de gevolgen van de coronacrisis op (de toestand van) de Schengenzone en op het buitenlands beleid van de EU. Twee van de 25 plenaire zittingen waren 'State of the Union' debatten. Hoewel een 'State of the Union' doorgaans vooral een vooruitblik is op het komende politieke jaar, blikten de fractieleden van ID in hun tussenkomsten hoofdzakelijk terug op het afgelopen jaar door het bovenal te hebben over het wanbeheer van de pandemie door de EU. Overige plenaire debatten gingen over allerlei uiteenlopende thema's: een Europese post-COVID-19 volksgezondheidsstrategie, noodwetgeving in Hongarije en de gevolgen voor de rechtstaat, het gebruik van contact tracing apps in de strijd tegen COVID-19, de bestrijding van desinformatie in het verband van de pandemie en de gevolgen ervan voor de vrijheid van meningsuiting en het EU4HealthProgramme.

4.1.2. Stap 1 (falen)

Doorheen de plenaire debatten identificeert ID allerlei 'problemen' in het verband van de COVID-19-pandemie. Duidelijkheidshalve worden deze verschillende 'problemen' hieronder opgedeeld in de volgende drie categorieën: (1) 'problemen' die specifiek betrekking hebben op het virus zelf, (2) 'problemen' die specifiek verband houden met het optreden van de EU in de context van de COVID-19-pandemie en (3) 'problemen' die specifiek door of tijdens de pandemie (wederom) zichtbaar zouden zijn geworden of aan de oppervlakte zouden zijn gekomen.

Categorie (1)

Allereerst wordt de uitbraak van COVID-19 of de pandemie an sich als een 'probleem' beschouwd door Identiteit en Democratie. De Europese radicaal rechts-populistische fractie stelt dat het virus "de ernstigste wereldwijde noodsituatie sinds de Tweede Wereldoorlog" (CRE 14/05/2020 (6) - Tardino) vormt en dat het een "totale crisis zonder weerga" is (CRE 27/05/2020 (9) - Lechanteux). Corona zou volgens ID alomtegenwoordig zijn in alle aspecten van het dagelijks leven "want we staan op met COVID-19 en gaan slapen met COVID-19" (CRE 8/10/2020 (7) - Reil). De pandemie "stelt onze samenlevingen wereldwijd op de proef" (CRE 10/03/2020 (4) - Haider) en moet dan ook beschouwd worden als een "dreiging van enorme proporties en extreme ernst" (CRE 29/01/2020 (21) - Regimenti). Meer nog, ID associeert COVID-19 met oorlog, want er wordt gesproken over een "onzichtbare vijand" (CRE 10/03/2020 (4) - Basso) en een

“werkelijk buitengewone situatie die alleen met een oorlog te vergelijken is” (CRE 10/03/2020 (4) - Sardone).

Daarnaast wordt ook de economische en sociale impact van COVID-19 als een belangrijk ‘probleem’ opgevat door de fractie. Buiten het vormen van een bedreiging voor de volksgezondheid, stelt COVID-19 maatschappijen immers ook op andere domeinen voor enorme uitdagingen. Zo is ID van mening dat de pandemie in de nabije toekomst aanleiding zal geven tot het ontstaan van een nieuwe, zware eurocrisis. Landen wereldwijd, en zo dus ook de lidstaten van de EU, zouden momenteel al te kampen hebben met “de meest drastische economische crisis sinds het einde van de Tweede Wereldoorlog” (CRE 26/03/2020 (19) - Buchheit). Naast een gezondheids- en economische crisis tekent zich volgens ID ook steeds meer een sociale crisis af “met verwoestende gevolgen voor onze infrastructuur” (CRE 16/04/2020 (17) - Anderson) omdat samenlevingen geteisterd worden door “werkloosheid, ellende en extreme armoede” (CRE 13/05/2020 (17) - Mariani).

Categorie (2)

Om te beginnen wordt het gebrek aan EU-coördinatie van het virus als een ‘probleem’ naar voren geschoven door Identiteit en Democratie. Volgens ID zouden de Europese instellingen allermindst een aansturende rol op zich hebben genomen: noch in de beginfase, noch in latere stadia van de bestrijding van de pandemie. In plaats daarvan zou de EU deze situatie van “totale chaos” (CRE 15/09/2020 (11) - Sardone) op zijn beloop hebben gelaten. Het uitblijven van afstemming op dit niveau zou zich enerzijds vertaald hebben in heel wat verdeeldheid onder de Europese lidstaten. Volgens de fractie deed er zich zelfs een “heerschappij van ieder voor zich” (CRE 27/05/2020 (9) - Lechanteux) voor omdat ze allesbehalve verenigd zouden hebben gereageerd. Er bestonden “geen uniforme protocollen” (CRE 10/03/2020 (4) - Sardone). Zo zouden lidstaten, onder meer, verschillende quarantaineregels hebben gehanteerd of andere manieren hebben toegepast om sterfgevallen te tellen. Het uitblijven van afstemming vanuit de EU zou zich anderzijds ook vertaald hebben in een gebrek aan solidariteit tussen de lidstaten. Landen zouden de coronacrisis immers niet alleen op hun eigen manier hebben aangepakt en elk hun eigen pad hebben uitgestippeld, maar zouden zichzelf daarbij ook zonder blikken of blozen op de eerste plaats hebben gezet door geen rekening te houden met of om te kijken naar andere lidstaten. Dit “totale gebrek aan coördinatie” (CRE 14/05/2020 (13) - Fest) ligt volgens ID in lijn met de manier waarop de Europese instellingen in het algemeen zijn omgegaan met het virus.

Daarnaast wordt de initiële reactie van de EU op de uitbraak en verspreiding van COVID-19, een “opeenvolging van fouten, tekortkomingen en mislukkingen” (CRE 26/03/2020 (19) - Bay), als een ander ‘probleem’ beschouwd door Identiteit en Democratie. Zo zou de Unie, ten eerste, vrijwel niet aanwezig of

“onbestaand” (CRE 15/09/2020 (11) - Sardone) zijn geweest bij de aanvang van het virus. “Wat de gezondheids crisis betreft, schitterde de Commissie door afwezigheid”, aldus een fractielid (CRE 16/09/2020 (5) - Lechanteux). Van degelijk of anticiperend crisismanagement was er volgens ID dan ook geen sprake. Integendeel, “amateurisme” (CRE 8/10/2020 (7) - Lacapelle) zou het crisisbeheer van de Unie volgens ID hebben getypeerd omdat ze er niet eens in geslaagd zou zijn voldoende voorraden maskers of ander beschermingsmateriaal te voorzien.

Ten tweede zou de EU de situatie niet ernstig genoeg hebben genomen: “Sinds december heeft Brussel de risico’s van het virus voortdurend gebagatelliseerd” (CRE 26/03/2020 (19) - Bay). Een ander ID-lid verkondigt een gelijkaardige boodschap: “Europa heeft het probleem onderschat [...] en Europa heeft niets gedaan om de komst van het virus uit China te voorkomen” (CRE 10/03/2020 (4) - Bizzotto). Er wordt hen in dat verband bijvoorbeeld verweten door de fractie dat men vluchtverkeer uit China niet onmiddellijk heeft tegengehouden en dat men het land niet voldoende onder druk heeft gezet om “die schandalige dierenmarkten” (CRE 16/04/2020 (17) - De Man) te sluiten. Brussel zou daarenboven in eerste instantie enkel hebben gereageerd met het geven van handwasinstructies, maar ID voert aan dat dit niet volstaat “wanneer onze gezondheidszorg wordt gekruisigd en onze economieën achteruitgaan” (CRE 16/04/2020 (17) - Mariani).

Ten derde zou de Unie veel te laat in actie geschoten zijn en voortdurend achterop hebben gehinkt in vergelijking met onder andere de Wereldgezondheidsorganisatie. “Wij hollen achter de feiten aan hier in Europa”, aldus een ID-lid (CRE 26/03/2020 (19) - Krah). Identiteit en Democratie stelt dat het European Centre for Disease Prevention and Control (ECDC) bijvoorbeeld pas eind januari zou zijn beginnen ageren wat een “totaal gebrek aan medische paraatheid binnen de EU” (CRE 14/05/2020 (13) - Fest) aantoont. Een ID-lid stelt in dit verband het volgende over de EU: “Wij hebben haar in deze maanden niet gezien en wanneer wij haar hebben gezien, hebben wij haar slecht en laat zien handelen” (CRE 12/11/2020 (5) - Sardone). De Europese instellingen zouden telkens te laat op de hoogte zijn geweest van wat er gaande was. “Te laat weten, te laat begrijpen en te laat handelen” (CRE 12/11/2020 (5) - Bardella) vat het optreden van de EU dan ook het meest accuraat samen volgens de fractie. “De economieën gaan ten onder en Europa strompelt van het ene slot naar het andere” (CRE 16/12/2020 (12) - Haider), aldus een ID-lid.

Verder worden ook de door de EU genomen maatregelen rond COVID-19 als een ‘probleem’ opgevat door Identiteit en Democratie. De Europese instellingen zouden aanvankelijk (zoals hierboven ook al werd uiteengezet) in tegenstelling tot het nemen van maatregelen, immers nauwelijks actie ondernomen hebben volgens ID. In plaats van de onmiddellijke invoering van grenscontroles bijvoorbeeld na de uitbraak van het virus, zou de EU de Schengengrenzen juist “wijd open” (CRE 16/04/2020 (17) - De Man) hebben gelaten tot half maart en in de periode daaraan voorafgaand dus niet gecontroleerd hebben wie Europa binnenkwam

vanuit landen daarbuiten. Op die manier zou de Unie volgens ID niet alleen verantwoordelijk zijn voor “de komst van duizenden immigranten, van wie velen COVID-positief zijn” (CRE 15/09/2020 (11) - Sardone), maar ook niets hebben opgestoken van eerdere crisissen, meer bepaald de migratiecrisis van 2015. “U spreidt nog steeds uw armen, haalt mensen van over de hele wereld naar Europa en negeert de vele problemen die zich voordoen” (CRE 16/09/2020 (3) - Vilimsky), aldus een fractielid. ID is van mening dat het echter niet hoeft te verbazen dat de EU wederom verantwoordelijk is voor “de toekomstige immigranten van het coronavirus” (CRE 16/04/2020 (17) - Mariani) aangezien ze al jaren “honderdduizenden zogenaamde asielzoekers [...] die aan weinig of geen sanitaire voorschriften moeten voldoen” (CRE 16/04/2020 (17) - De Man) binnenlaat. Volgens ID heeft de Unie initieel dan ook ronduit “gefaald door waarschuwingen in de wind te slaan, de grenzen te laat te sluiten, geen beschermende kleding aan te schaffen [...] en migranten en gastarbeiders ongetest in te laten vliegen” (CRE 16/04/2020 (17) - Beck). Als de EU het advies om de grenzen meteen te sluiten ter harte had genomen, “hadden wij de verspreiding van de pandemie in Europa drastisch kunnen beperken” (CRE 18/06/2020 (11) - Tardino), stelt de fractie.

Categorie (3)

Wat de COVID-19-pandemie ten eerste (wederom) heeft blootgelegd volgens ID, zijn “de tekortkomingen van het Europese model van economische ontwikkeling” (CRE 16/04/2020 (17) - Bilde) waarmee wordt gezinspeeld op het ontbreken van industriële soevereiniteit of het gebrek aan productieve autonomie of zelfvoorziening binnen Europa. Met andere woorden: door het coronavirus zou opnieuw gebleken zijn hoe industrieel afhankelijk Europa geworden is van andere spelers. Volgens Identiteit en Democratie was de EU na de uitbraak van COVID-19 immers niet in staat om zelf levensnoodzakelijke producten zoals geneesmiddelen te produceren. Dit hoeft echter niet te verbazen, vindt ID, vermits bijvoorbeeld “80% van de actieve ingrediënten in onze medicijnen” (CRE 26/03/2020 (19) - Bay) van China afkomstig zijn doordat de EU heeft “toegestaan dat al onze kennis naar elders werd overgebracht of werd gedelokaliseerd” (CRE 26/03/2020 (19) - Bay).

Wat de COVID-19-pandemie daarnaast ook heeft blootgelegd volgens de fractie, zijn de dubbele maatstaven van de EU op verschillende vlakken. Zo zou de Unie volgens ID altijd meteen paraat zijn of klaarstaan als er elders in de wereld een epidemie uitbreekt, in tegenstelling tot haar optreden binnen Europa zelf in de context van de COVID-19-pandemie. Een ID-lid stelt daarover het volgende: “Deze van elke substantie gespeende elite speelt de planeet rond humanitaire weldoener, maar faalt wanneer de Europeanen bedreigd worden door een pandemie” (CRE 16/04/2020 (17) - De Man). De EU zou deze anderen bovendien niet alleen onmiddellijk te hulp schieten, maar volgens ID ook alle mogelijke financiële middelen ter beschikking hebben als het op hen aankomt. “In de verste uithoeken van de planeet mag niet het minste epidemietje bespeurd worden of de EU springt financieel in de bres” (CRE 16/04/2020 (17) - De

Man). “De weldoeners in Brussel” (CRE 16/04/2020 (17) - De Man) zouden volgens de fractie zodanig bezig zijn met bijvoorbeeld het vullen van de “bodemloze putten van Afrika” (CRE 16/04/2020 (17) - De Man) dat ze vergeten dat de eigen lidstaten ook te kampen hebben met ernstige coronaproblemen. ID stelt dat de Unie zich bovenal dus zou moeten bekommeren om het welzijn van de verschillende Europese burgers, want “het gebod van de naastenliefde geldt in de eerste plaats voor onze burens en niet voor de overburens en de over- overburens” (CRE 16/04/2020 (17) - Anderson).

Een tweede illustratie van de dubbele maatstaven van de EU in de context van de pandemie, is volgens ID de houding die de EU aanneemt ten opzichte van de door Orbán ingevoerde noodwet in Hongarije ter bestrijding van het coronavirus. Identiteit en Democratie stelt dat de Hongaarse premier in zijn recht was met het uitroepen van de noodtoestand omdat het Hongaarse parlement de beslissing heeft goedgekeurd, en dat de Unie Hongarije hiervoor dus ten onrechte op de vingers heeft getikt. Volgens de fractie toont dus ook dit voorval aan dat de EU meet met twee maten en gewichten: terwijl de Unie Orbán op het matje riep omdat hij met zijn noodwet de rechtstaat in het gedrang zou brengen, voerde ze namelijk tegelijkertijd volop toetredingsonderhandelingen met een “maffia-achtige en geïslamiseerde staat als Albanië” (CRE 26/03/2020 (19) - Bay). “Het probleem van de rechtsstaat en de hypocrisie ligt niet bij Hongarije, maar bij de EU” (CRE 14/05/2020 (6) - Beck), stelt een fractielid. ID voert aan dat deze dubbele moraal van de EU ten aanzien van Hongarije komt doordat “het land niet buigt voor de bevelen van moreel links” (CRE 14/05/2020 (4) - Bay) en doordat Orbán zich blijft kanten tegen “het onredelijke migratiebeleid dat Brussel voortdurend aan de volkeren van Europa oplegt” (CRE 14/05/2020 (6) - Bilde).

4.1.3. Stap 2 (kadering)

Doorheen de plenaire debatten brengt ID verschillende van deze geïdentificeerde ‘problemen’ (stap 1) met elkaar in verband door ze voor te stellen als indicatoren van twee ruimere, veronderstelde problematieken: het falende Europese project enerzijds en het buitensporige globaliseringsproject anderzijds.

Problematiek (1)

Een eerste bredere problematiek die ID lijkt te insinueren, en waarbinnen de fractie verschillende ‘problemen’ lijkt te situeren, is het falende Europese project. Volgens Identiteit en Democratie wijzen ‘problemen’, zoals het gebrek aan EU-coördinatie van het virus of de trage reactie ertegenover, op het spaaklopen van het Europese systeem. Zo zouden er niet alleen in de context van COVID-19, maar telkens wanneer er zich moeilijkheden voordoen, vrijwel onmiddellijk uitzonderingen moeten worden gemaakt op de geldende regels. Hiermee doelt ID bijvoorbeeld op bestaande financiële bepalingen van de EU. “Wat is de waarde van een financiële architectuur die bij elke crisis moet worden afgebroken en gesloopt?” (CRE

16/04/2020 (17) - Mariani), vraagt een fractielid zich af. Bovendien zou het feit dat de Europese instellingen voortdurend moeten afwijken van hun bestaande bepalingen volgens ID zorgen voor gezichtsverlies en een deuk in de authenticiteit van de EU, want “een gemeenschap die zich niet aan haar eigen regels houdt, is niet geloofwaardig” (CRE 16/09/2020 (3) - Huhtasaari). De EU wordt omwille hiervan zelfs omschreven als “hypocriet” (CRE 16/09/2020 (3) - Huhtasaari) door de radicaal rechts-populistische fractie.

Naast het dikwijls moeten laten varen van de heersende regels ingeval van moeilijkheden, zouden ook de fundamentele basis van de Europese constructie “een voor een aan het mislukken zijn” (CRE 26/03/2020 (19) - Campomenosi) volgens ID. Daarmee verwijst de fractie naar onder meer de Schengenzone of het Stabiliteits- en Groeipact. Volgens Identiteit en Democratie zouden ook deze “onhoudbare dogmatische beginselen van de Unie” (CRE 13/05/2020 (17) - Borchia) keer op keer moeten worden “verworpen omdat zij in een crisissituatie niet kunnen worden toegepast” (CRE 13/05/2020 (17) - Borchia). Zo zou de Schengen-regeling in het bijzonder opnieuw in moeilijk vaarwater terechtgekomen zijn in de context van COVID-19, omdat de pandemie volgens ID eens te meer heeft bewezen wat de “zwakke punten van dit Schengengebied” (CRE 15/09/2020 (11) - Mayer) precies zijn. Namelijk: een gebrekkige coördinatie naar de mening van ID. De “wirwar” (CRE 15/09/2020 (11) - Mayer) die Schengen is, kan volgens de fractie ook afgeleid worden uit de volgende paradox: tijdens de migratiecrisis van 2015 zou het ten strengste verboden zijn geweest om controles in te voeren aan de binnengrenzen in het Schengengebied omdat het inging tegen de EU-wetgeving, terwijl men tijdens de pandemie “precies het chaotische tegenovergestelde” (CRE 15/09/2020 (11) - Mayer) vaststelt omdat er, na lang aarzelen en initieel protest vanuit de Commissie, niet alleen controles aan de binnengrenzen zijn ingevoerd maar zelfs de vrijheid van reizen binnen Europa is ingeperkt.

Het zich niet kunnen houden aan of moeten terugkomen op de eigen regels en de geleidelijke mislukking van de fundamentele basis, brengt ID ertoe om de conclusie te trekken dat de Unie of het Europese project niet naar behoren functioneert. Hoewel dit voor de uitbraak van COVID-19 ook al het geval zou zijn geweest, is dit volgens de fractie des te meer aan het licht gekomen tijdens de coronapandemie. Zo zou de gezondheidscrisis vooral de volgende zaken (opnieuw) hebben geïllustreerd: “dat deze Europese Unie niet tegen haar taak is opgewassen” (CRE 12/11/2020 (6) - Baldassarre) en “dat de EU niet geschikt is om als crisismanager op te treden” (CRE 13/05/2020 (17) - Kuhs). Volgens ID zouden beide zaken grotendeels te wijten zijn aan het feit dat de Unie het vermogen mist om zichzelf een spiegel voor te houden. De EU zou, met andere woorden, nauwelijks in staat zijn om zich zelfkritisch op te stellen over haar optreden in de context van COVID-19. De Europese instellingen zouden bijvoorbeeld, zelfs na de uitbraak van een virus, dezelfde koers hebben aangehouden als daarvoor volgens de fractie: “Ons continent is overrompeld door een van de grootste crises uit de geschiedenis, maar Brussel blijft zijn politieke lijn voortzetten, met een totaal gebrek aan zelfkritiek” (CRE 16/09/2020 (5) - Zanni). Omwille van haar gebrek aan zelfreflectie zou

de EU volgens ID bovendien altijd meer beloven dan ze kan waarmaken, zo ook in het verband van de coronapandemie. “Zoveel woorden en proclamaties, maar tot nu toe weinig actie. Het is beter weinig te beloven en te doen wat is beloofd dan grote aankondigingen te doen” (CRE 10/07/2020 (11) - Basso), stelt een fractielid hierover.

Problematiek (2)

Een tweede bredere problematiek die ID lijkt te suggereren, en waarbinnen de fractie ook bepaalde ‘problemen’ lijkt te kaderen, is het onbegrensde globaliseringsproject. Zo zou het gebrek aan productieve autonomie of het tijdens de coronacrisis ondervonden ‘probleem’ “dat we bepaalde goederen die essentieel zijn voor onze gezondheid, niet meer kunnen produceren” (CRE 26/03/2020 (19) - Campomenosi) volgens ID te wijten zijn aan buitensporige globalisering of aan de “overdosis neoliberalisme” (CRE 13/05/2020 (17) - Borchia) die de fractie naar eigen zeggen al jaren hekelt. Drie decennia van globalisering zouden er niet alleen voor gezorgd hebben dat China ondertussen de 2de grootste wereldeconomie is, maar zouden ook met zich hebben meegebracht dat de EU afstand heeft gedaan van elke vorm van industriële soevereiniteit. Ingegeven door het “idee van oneindige mobiliteit en eindeloze groei” (CRE 27/05/2020 (9) - Juvin) zou de EU zich volgens de fractie namelijk volop zijn gaan toeleggen op het aanmoedigen van delokalisatie ten koste van de eigen strategische autonomie.

Identiteit en Democratie suggereert dat dertig jaar buitensporige globalisering en verregaande delokalisatie immers tot gevolg hebben gehad dat Europa nagenoeg volledig afhankelijk is geworden van Aziatische landen, vooral van China. Dit zou in de context van de coronapandemie inzonderheid duidelijk zijn geworden, want “Europese landen moesten haast bedelen om de noodzakelijke beschermingsmiddelen” (CRE 13/05/2020 (17) - Vandendriessche) bij Beijing. Hiermee doelt ID op allerlei zaken gaande van de levering van maskers, tot geneesmiddelen en medische apparatuur. Een fractielid recapituleert dan ook als volgt: “De gezondheids crisis heeft onze afhankelijkheid van en kwetsbaarheid voor de Aziatische reus aan het licht gebracht” (CRE 16/09/2020 (3) - Bay). Volgens ID hebben de economische gevolgen van de pandemie de balans van het “mondiale geopolitieke evenwicht” (CRE 18/06/2020 (3) - Dreosto) dan ook des te meer doen doorslaan in het voordeel van China. De fractie stelt dat men, ook in dit verband, dus de conclusie kan trekken “dat de Europese Unie vaak niet de probleemoplosser is, maar in feite de brandversneller, omdat het idee van internationalisering en mondialisering in de eerste plaats verantwoordelijk is voor veel problemen” (CRE 8/07/2020 (12) - Vilimsky).

4.1.4. Stap 3 (betrokkenen)

Doorheen de plenaire debatten maakt ID een duidelijk onderscheid tussen actoren die verantwoordelijk zouden zijn voor verschillende van de geïdentificeerde ‘problemen’ en tussen diegenen die erdoor benadeeld worden. De Europese Unie en China worden verantwoordelijk gesteld terwijl Europese burgers, zorgpersoneel, ondernemingen en bepaalde lidstaten als slachtoffers worden beschouwd.

Verantwoordelijken:

De Europese Unie wordt aangeduid als één van de belangrijkste verantwoordelijken voor verschillende ‘problemen’ door Identiteit en Democratie. Om te beginnen zou de EU volgens ID, zowel bij aanvang van het virus als in het verdere verloop ervan, prioriteit zijn blijven geven aan andere aangelegenheden. Hiermee doelt ID onder andere op thema’s zoals immigratie, gender en klimaat. Brussel zou bijvoorbeeld nog druk in de weer zijn geweest met de Green Deal. Een ID-lid leverde daarop de volgende kritiek: “Europa moet ophouden zich te concentreren op peperdure projecten voor een groene en geparfumeerde wereld, dit is niet het moment” (CRE 12/11/2020 (5) - Sardone). Met andere aangelegenheden zinspeelt ID daarnaast ook op de uitbreidingsagenda van de Unie. Volgens de fractie was de EU immers nog volop bezig met “onderhandelingen over vrijhandelsovereenkomsten” (CRE 16/09/2020 (3) - Bay) en met het voeren van gesprekken over mogelijke toetreding met landen zoals Albanië, Kosovo of Macedonië op het moment dat COVID-19 al hard aan het toeslaan was in haar lidstaten. Te midden van een gezondheids crisis was het dus “alsof er niets gebeurd is” (CRE 13/05/2020 (17) - Olivier) en gewoon *business as usual* bij de Europese instellingen volgens de fractie. Een ID-lid maakte dan ook de volgende vergelijking: “U bent als de automobilist in de verkeerde richting op de snelweg, die te hard rijdt en de koplampen van de tegengestelde richting negeert” (CRE 13/05/2020 (17) - Olivier).

Naast voorrang geven aan andere aangelegenheden, zou de EU te midden van de uitbraak en verspreiding van het virus volgens ID ook zijn blijven vasthouden aan bepaalde beginselen of dogma’s. Zo zou de Unie haar principes van vrij verkeer in die mate zijn blijven vooropzetten of hoog in het vaandel dragen “in plaats van mensenlevens” (CRE 16/04/2020 (17) - Mariani) dat ze pas veel te laat actie ondernam wat grenscontroles betreft. De Schengengrenzen zouden “wijd open” (CRE 16/04/2020 (17) - De Man) zijn gebleven tot 18 maart 2020 omdat de EU er volgens ID geen heil in zag het Schengengebied af te sluiten. “Een virus heeft geen paspoort, zeiden ze als schapen, geleid door Macron, maar besmette mensen – met of zonder paspoort – kunnen onze landen binnenkomen en er vrij reizen”, stelde een ID-fractielid daarover (CRE 26/03/2020 (19) - Bay). Omwille van “deze hardnekkigheid om het vrije verkeer van personen, dragers van virussen, over land, over zee of door de lucht te handhaven” (CRE 8/07/2020 (21) - Mélin) en de invoering van grenscontroles uit te stellen, is de EU volgens ID medeplichtig aan “de gezondheidsramp”

(CRE 8/07/2020 (21) - Mélin) die plaatsgreep. Bovendien zou de Unie ook “ongebreidelde vrijhandel” (CRE 26/03/2020 (19) - Bilde) of haar handelsbelangen zodanig zijn blijven vooropstellen dat ze China nauwelijks op het matje heeft durven roepen of terugfluiten. In plaats van onmiddellijk na de uitbraak van COVID-19 werk te maken van andere handelsverhoudingen met het land of van het terughalen van strategische industriële sectoren, zou de EU volgens ID enkel blij hebben gegeven van “inconsistentie en dadeloosheid ten aanzien van China” (CRE 16/09/2020 (5) - Zanni). Het zou de Unie volgens de fractie dan ook ontbreken aan “de kracht en moed [...] om Peking te veroordelen” (CRE 18/06/2020 (3) - Dreosto).

Verder zou de EU volgens ID een jarenlang wanbeleid hebben gevoerd op het gebied van gezondheidszorg. “U bent ook verantwoordelijk” (CRE 8/10/2020 (7) - Lacapelle) wijst Identiteit en Democratie de EU er vanuit dat opzicht dus op. Enerzijds door nagenoeg niet te hebben omgekeken naar gezondheidsbeleid. Anderzijds door de lidstaten herhaaldelijk te hebben aangemaand te besparen op hun zorgkosten. Verschillende ID-leden voeren bijvoorbeeld aan dat de Commissie de lidstaten, tussen 2011 en 2018, tot wel 63 keer verzocht heeft om hun uitgaven op gezondheidszorg terug te dringen. Daarenboven zou de Europese Raad in juli 2020 zelfs nog opgeworpen hebben volgens een fractielid om de middelen voor het gezondheidsprogramma van de Unie af te bouwen, “en dat allemaal in het midden van een wereldwijde pandemie, een paradox natuurlijk, waar velen zich eerlijk gezegd voor zouden moeten schamen” (CRE 12/11/2020 (5) - Sardone). “De kritieke kwesties [...] in deze sector vloeien dus voort uit problemen die u hebt gecreëerd en waarmee wij nu worden geconfronteerd” (CRE 12/11/2020 (5) - Sardone), besluit een lid van de radicaal rechts-populistische fractie.

Behalve de EU wordt ook China als een hoofdverantwoordelijke beschouwd voor bepaalde ‘problemen’ door Identiteit en Democratie. Zo wordt de uitbraak van COVID-19 toegeschreven aan het “kwade rijk van het derde millennium” (CRE 18/06/2020 (3) - Bizzotto). “Het communistische regime heeft schuld” (CRE 18/06/2020 (3) - Dreosto) en vormt “de bron van dit gezondheidsdrama” (CRE 26/03/2020 (19) - Bilde) aangezien “het zeer waarschijnlijk is dat dit virus zich [...] heeft ontwikkeld [...] op markten waar wilde dieren [...] worden verkocht en gegeten” (CRE 29/01/2020 (21) - Sardone) en waar de hygiënische omstandigheden te wensen overlaten volgens de fractie. Bovendien zou Beijing zich allesbehalve “als een betrouwbare partner” (CRE 18/06/2020 (3) - Dreosto) opgesteld hebben door de waarheid over het virus eerst achter te houden, “dan zijn verantwoordelijkheid te ontkennen en ten slotte zijn aansprakelijkheid te ontlopen” (CRE 13/05/2020 (17) - Vandendriessche).

Buiten de uitbraak van het coronavirus, rekent ID het Oost-Aziatische land ook toe erin geslaagd te zijn de 2de grootste economie van de wereld te worden op een onterechte manier, namelijk “door oneerlijke concurrentie, dumpingpraktijken, marktmanipulaties en vooral de naïviteit van westerse politici” (CRE 13/05/2020 (17) - Vandendriessche). In lijn hiermee zou China’s initiële verzwijging van COVID-19, hoewel

onvergeeflijk, dan ook niet verrassend zijn volgens ID. Het zou namelijk eens te meer hebben gedemonstreerd dat we “geconfronteerd worden met een economische oorlog en een beschavingsoorlog die de Chinese dictatuur heeft verklaard tegen de westerse wereld” (CRE 18/06/2020 (3) - Bizzotto). China zou volgens de fractie immers niet alleen onze markten een voor een in de wacht aan het slepen zijn, het land zou zijn economische positie ook steeds meer zijn beginnen gebruiken om op geopolitiek vlak de lijnen uit te tekenen om zodoende meer macht naar zich toe te trekken. Vermits het Westen dus kans loopt volgens ID om op termijn “economisch gekoloniseerd en op den duur politiek gedomineerd te worden door een communistisch regime” (CRE 13/05/2020 (17) - Vandendriessche) vormt China “de grootste bedreiging voor onze vrijheid en democratie” (CRE 18/06/2020 (3) - Bizzotto).

Benadeelden:

De Europese burgers zijn een eerste groep die als benadeelden van de ‘problemen’ worden geïdentificeerd door Identiteit en Democratie. “Miljoenen Europeanen” (CRE 16/09/2020 (3) - Annemans) zouden enerzijds gedupeerd zijn omdat zij de gevolgen moe(s)ten dragen van het feit dat de EU niet coördinerend, op tijd of krachtadig heeft ingegrepen. Volgens ID zou bijvoorbeeld het langdurig hebben opgehouden van de Schengengrenzen een heuse bedreiging hebben gevormd voor de burgers. Een fractielid leverde in kader daarvan dan ook de volgende kritiek op de Unie: “Door te weigeren elementaire voorzorgsbeginselen toe te passen, hebt u de Europeanen in gevaar gebracht” (CRE 26/03/2020 (19) - Bay). Anderzijds zouden burgers benadeelden zijn omdat zij als belastingbetalers financieel zullen moeten opdraaien voor de door de pandemie toegebrachte economische schade. Volgens de fractie zouden ze het op dit vlak bij eerdere crisissen ook al hebben moeten ontgelden. Een ID-lid brengt deze bezorgdheid als volgt onder woorden: “Vooral na de immigratiecrisis en de financiële crisis mogen het niet opnieuw de gewone mensen zijn die de prijs hiervan moeten betalen” (CRE 13/05/2020 (17) - Vandendriessche). Aangezien de economische gevolgen wellicht echter wel op hen zullen worden afgeschoven volgens ID, “moeten de belastingbetalers duidelijk te horen krijgen wat de redding [...] hen gaat kosten” (CRE 16/04/2020 (17) - Meuthen). Verder zouden burgers ook slachtoffers zijn omdat zij in naam van de bestrijding van de pandemie “enorme emotionele, psychologische en economische offers” (CRE 12/11/2020 (6) - Baldassarre) hebben moeten brengen. Met offers verwijst ID vooral naar coronamaatregelen die de burgers zouden hebben moeten ondergaan. Meer bepaald, naar de “veelheid van lockdown- en sluitingsmaatregelen” (CRE 20/10/2020 (12) - Vilimsky). De fractie stelt zich, wat deze “verregaande en vrijheidsbeperkende maatregelen” (CRE 21/10/2020 (13) - Kuhs) betreft, bovendien de vraag of deze niet “veel meer schade aanrichten dan de pandemie zelf” (CRE 8/10/2020 (7) - Reil).

Zorgpersoneel (verpleeg- en zorgkundigen, artsen, ...) vormt een andere categorie die uitdrukkelijk als benadeelde van de ‘problemen’ wordt aangeduid door Identiteit en Democratie. Zorgverleners zouden in

het bijzonder gedupeerden van de COVID-19-pandemie zijn geweest omdat zij het volgens ID het zwaarst te verduren hebben gekregen zonder over de geschikte middelen en apparatuur te beschikken. Net zoals ID het virus zelf met een oorlogssituatie associeert, gebruikt de fractie ook oorlogsmetaforen in het verband van het zorgpersoneel. Zo spreekt ID over “de vele artsen en verpleegsters die vandaag in de loopgraven van de ziekenhuizen staan” (CRE 10/03/2020 (4) - Sardone) of over “de geheime helden van de pandemie, ons verplegend personeel, dat echt in de frontlinie stond, dat zich opofferde” (CRE 8/10/2020 (7) - Reil) of over de groep mensen die “met zelfopoffering en persoonlijke risico’s [...] alle naties van Europa letterlijk in leven heeft gehouden in een bijzonder dramatische tijd” (CRE 8/10/2020 (7) - Tovagliari). Daarnaast zouden zorgmedewerkers ook slachtoffers zijn volgens ID omdat ze al jarenlang verschillende in hun sector doorgevoerde besparingen hebben moeten ondergaan en reeds voor de uitbraak van COVID-19 onderbetaald werden voor het werk dat ze verrichten.

Naast burgers en het zorgpersoneel worden ook ondernemingen als benadeelden van de ‘problemen’ beschouwd door Identiteit en Democratie. COVID-19 is “niet alleen een gezondheidsdrama, het is een economisch drama, het is een drama van bedrijven, van zelfstandigen en van werknemers die weer willen gaan produceren” (CRE 16/04/2020 (17) - Campomenosi). Ondernemingen zouden slachtoffers zijn volgens ID omdat zij te midden van de pandemie niet konden rekenen “op een bevoorrechte toegang tot de markten in hun regio” (CRE 16/04/2020 (17) - Mariani) omwille van de Europese wetgeving die “onze nationale kampioenen het minst beschermt en ondersteunt” (CRE 16/04/2020 (17) - Mariani). Hiermee insinueert de fractie dat een voortzetting van vrijhandel belangrijker was voor de EU dan het beschermen en priviligieren van haar eigen economische spelers. Tevens zouden ondernemingen gedupeerden zijn volgens ID omdat zij op een bepaalde manier ook een prijs zullen moeten betalen voor het economische herstel van Europa na COVID-19. ID stelt dat de EU immers allerlei zaken zal moeten door- en invoeren om haar Europees Herstelfonds te kunnen financieren. Daarbij doelt de fractie op belastingen, maar ook op strengere normen zoals milieueisen waaraan “onze bedrijven, onze industrieën, onze landbouwers” (CRE 16/09/2020 (3) - Bay) zullen moeten voldoen waardoor zij “minder concurrerend [...] ten opzichte van de mondiale concurrentie” (CRE 16/09/2020 (3) - Bay) zullen worden.

Tot slot worden bepaalde lidstaten vanuit bepaalde opzichten ook aangewezen als benadeelden van de ‘problemen’ door Identiteit en Democratie. Sommige lidstaten zouden slachtoffers zijn volgens ID omdat ze vlak na de uitbraak van COVID-19 aan hun lot zouden zijn overgelaten. Hiermee verwijst de fractie bijvoorbeeld naar “landen die aan het begin van de pandemie ademhalingsmiddelen en andere geneesmiddelen geweigerd kregen” (CRE 12/11/2020 (5) - Sardone) zoals Italië. Bovendien zou het land toen niet alleen in de steek gelaten zijn, maar volgens de fractie ook behandeld zijn geweest als de zondebok of “als slachtoffers van de pest” (CRE 10/03/2020 (4) - Bizzotto). Daarnaast zouden sommige lidstaten in het bijzonder (Duitsland, Frankrijk, Italië, Oostenrijk ...) gedupeerden zijn volgens een aantal ID-leden omdat

zij als nettobetalers aan de EU of “als schuldeiser van de Unie” (CRE 27/05/2020 (9) - Lechanteux) ook in de context van COVID-19 meer zullen moeten bijdragen aan fondsen (zoals het Europees Herstelfonds) dan dat ze er van zullen recupereren. Een ID-lid verwoordt het als volgt: “De vraag is overigens niet hoeveel wij zullen krijgen, maar hoeveel wij zullen betalen en wie dat zal doen. Telkens weer zijn het dezelfde mensen die zullen betalen, de nettobetalers” (CRE 16/09/2020 (3) - Bay). Een ander ID-lid is dezelfde mening toegedaan en stelt dat zulke fondsen, maar in feite de Unie in se, is “opgebouwd rond een beperkt aantal staten die een financiële bijdrage kunnen leveren” (CRE 27/05/2020 (9) - Bilde).

4.1.5. Stap 4 (propaganda)

4.1.6. Stap 5 (oplossing)

Doorheen de plenaire debatten schuift ID allerlei oplossingen naar voren voor de geïdentificeerde ‘problemen’: gaande van maatregelen of investeringen, over andere verhoudingen met China tot de aanmaning om lidstaten zelf de leiding te laten nemen. Dit zijn niet per se oplossingen in de letterlijke zin van het woord, maar zaken waartoe ze oproepen of die ze aanbevelen om de ‘problemen’ te verhelpen.

Om te beginnen roept Identiteit en Democratie de EU algemeen op tot het nemen van maatregelen om de economische gevolgen van de pandemie aan te kunnen pakken en “om onze bedrijven en gezinnen te steunen” (CRE 10/03/2020 (4) - Da Re). Omwille van de enorme (medische, economische, sociale) schade die COVID-19 veroorzaakt, zouden volgens ID indien nodig zelfs “uitzonderlijke en beslissende instrumenten” (CRE 13/05/2020 (17) - Rinaldi) ingezet moeten worden. Een ID-lid drukt het als volgt uit: “Het coronavirus heeft een ramp voor de gezondheid en de economie teweeggebracht die met buitengewone maatregelen moet worden bestreden” (CRE 10/03/2020 (4) - Bizzotto).

Daarnaast maant Identiteit en Democratie de EU aan om op een aantal vlakken grootschalige investeringen te doen. Ten eerste zouden er volgens ID investeringen nodig zijn om de economische crisis die COVID-19 op gang heeft gebracht, zo goed mogelijk de baas te kunnen. In dit verband heeft de fractie het bijvoorbeeld over “hulpprogramma’s om de economie weer op gang te brengen” (CRE 26/03/2020 (19) - Kraih) of over een “kolossaal infrastructuurinvesteringplan [...] om de recessie die er dramatisch uitziet het hoofd te bieden” (CRE 10/03/2020 (4) - Sardone). Ten tweede zouden er volgens ID ook specifieke investeringen nodig zijn om kmo’s, “de ruggengraat van onze economie” (CRE 26/03/2020 (19) - Buchheit) te ondersteunen. In dit kader stelt de fractie bijvoorbeeld voor om een “bijdrage van 40% op de reclame-uitgaven” (CRE 16/04/2020 (17) - Joron) in Europa in te voeren om daarmee, in de plaats, kmo’s te helpen. Volgens ID is deze hulp absoluut noodzakelijk omdat “we moeten voorkomen dat we naast sterfgevallen in

ziekenhuizen ook te maken krijgen met ondernemers die zich ophangen in bedrijven, niet gedood door het virus maar door de crisis” (CRE 10/03/2020 (4) - Basso).

Verder roept Identiteit en Democratie de EU op om haar relatie met China grondig te herbekijken om zo komaf te maken met het gebrek aan productieve autonomie binnen Europa. Volgens de fractie moet de Unie haar afhankelijkheid van China drastisch verminderen door “opnieuw een echt industriebeleid” (CRE 26/03/2020 (19) - Buchheit) te voeren. Een ID-lid omschrijft dit als volgt: “We moeten afscheid nemen van de naïviteit tegenover China en Europa herindustrialiseren” (CRE 13/05/2020 (17) - Vandendriessche). Deze herindustrialisatie zou van fundamenteel belang zijn “om de eigen industriële productie en de Europese manier van leven te redden” (CRE 16/09/2020 (3) - Huhtasaari) en om strategisch belangrijke sectoren te behoeden voor “vijandige Chinese overnames en infiltraties” (CRE 13/05/2020 (17) - Vandendriessche). Om strategische autonomie te herwinnen moet de Unie volgens de fractie niet alleen haar relatie met China herbekijken en herindustrialiseren, maar ook afstappen van globalisering en streven naar een Europa “waarin het voorrecht van de interne markt, de voorkeur voor originele producten” (CRE 27/05/2020 (9) - Juvin) volop wordt verzekerd.

Buiten de aan de EU gerichte oproepen tot maatregelen, investeringen en andere verhoudingen met China, is de oplossing die ID het meest aandraagt dat de lidstaten zelf de touwtjes in handen moeten nemen in het verdere verloop van de pandemie. Volgens de fractie is dit nodig omdat uit de beginfase van het virus duidelijk “het primaat van het Europa der naties” (CRE 10/03/2020 (4) - Rougé) gebleken zou zijn: niet de EU zou aan het roer hebben gestaan, de natiestaten zouden krachtdadig het voortouw hebben genomen. Een ID-lid drukt dit als volgt uit: “Europa, het echte Europa, een gemeenschappelijke beschaving van onsterfelijke naties, is tot leven gekomen, terwijl Brussel verbijsterd en verkrampd is gebleven” (CRE 26/03/2020 (19) - Bay). De fractie is van mening dat het echter niet hoeft te verwonderen dat de lidstaten vooral zelf het heft in eigen handen namen “want in de natiestaten en in de regio’s weet men waar het schoentje wringt [...] omdat de politiek er dicht bij de burgers staat” (CRE 26/03/2020 (19) - Krah). “Wanneer de gezondheid van de bevolking in gevaar is, tot wie wenden de mensen zich dan? Tot de naties. Wie kan snel en doeltreffend handelen? De naties” (CRE 10/03/2020 (4) - Rougé), aldus een fractielid. Volgens ID moet dus meer en meer de stap worden gezet “van globalisering naar nationalisme, omdat alleen een natiestaat effectief kan handelen in zijn eigen nationaal belang” (CRE 26/03/2020 (19) - Huhtasaari) en omdat ze “veel vindingrijker, beter en doeltreffender zijn in het oplossen van problemen” (CRE 20/10/2020 (12) - Vilimsky).

ID stelt dat het geen kwaad kan indien lidstaten daardoor een zeer verschillende aanpak zouden beginnen hanteren. Integendeel: “concurrentie voor de beste oplossing is altijd beter dan een verkeerde centralistische strategie voor iedereen” (CRE 21/10/2020 (13) - Meuthen).

De fractie voert aan dat ze wel voorstander is van samenwerking tussen de lidstaten om de pandemie te bestrijden, maar benadrukt dat deze dan zo flexibel mogelijk moet worden georganiseerd “en niet onder de auspiciën van een gecentraliseerd bureaucratisch orgaan” (CRE 12/11/2020 (5) - Bardella). De EU zou zich dus afzijdig moeten houden tenzij de naties haar uitdrukkelijk om hulp vragen: een ID-lid omschrijft dit ook wel als een “Europa à la carte” (CRE 12/11/2020 (5) - Bardella). Met het oog op de toekomst, ziet de fractie bovendien een andere rol weggelegd voor de EU omdat de pandemie, net zoals eerdere crisissen, zou hebben geopenbaard dat de Unie zoals ze nu is “meer een probleem dan een actief goed is” (CRE 21/10/2020 (13) - Kofod). Een fractielid drukt het zelfs als volgt uit: “De COVID-19 epidemie is een nieuwe nagel [...] in de doodskist van een supranationale en impotente bureaucratie” (CRE 26/03/2020 (19) - Bay). ID vreest daarom ook dat “onze concurrenten en onze tegenstanders op het wereldtoneel zullen profiteren van dit gebrek aan ambitie, dit gebrek aan wilskracht, dt onvermogen om uit te blinken” (CRE 16/09/2020 (3) - Bay). Vandaar moet de huidige structuur van de Unie volgens de fractie zo snel mogelijk volledig herzien worden en hervormd “volgens een model dat gebaseerd is op een Europese alliantie van naties om Europa te redden van de Europese Unie” (CRE 27/05/2020 (9) - Lechanteux).

4.1.7. Stap 6 (bestendinging)

Doorheen de plenaire debatten lijkt ID het gevoel van crisis op twee manieren te consolideren. Enerzijds door te insinueren dat de door de EU voorgestelde oplossingen voor ‘problemen’ uiteindelijk enkel resulteren of uitmonden in nieuwe problemen. Anderzijds door te suggereren dat de EU ‘problemen’ in haar voordeel aanwendt of als voorwendsel om meer bevoegdheden naar zich toe te trekken en zo haar invloedssfeer uit te breiden.

Manier (1)

Een eerste manier waarop ID het crisisgevoel bestendigt, is door te suggereren dat de aanpak die de EU hanteert om ‘problemen’ of hun gevolgen te bestrijden, op termijn aanleiding geeft tot het ontstaan van nieuwe ‘problemen’. Volgens Identiteit en Democratie is dit ook in de context van de pandemie het geval en zorgen de oplossingen die de Unie naar voren schuift mettertijd enkel voor meer moeilijkheden of uitdagingen. In dit verband haalt de fractie het Europees Herstelfonds aan als hét voorbeeld bij uitstek. Dit financieel instrument, dat werd opgericht door de EU om de economische en sociale gevolgen van de pandemie te helpen opvangen, wordt op verschillende vlakken als een verergerende factor beschouwd door ID.

Ten eerste wordt de door de EU aangereikte redenering achter de oprichting bekritiseerd door Identiteit en Democratie. “U spreekt over een herstellfonds alsof we aan het eind staan van een rampzalige oorlog

met verwoeste steden en miljoenen doden, zoals in 1945 het geval was. Dit is onzin! Het is een opzettelijke, doelbewuste overdrijving [...]" (CRE 16/09/2020 (5) - Meuthen), aldus een ID-lid. De fractie vindt het instrument, met andere woorden, te buitensporig. Daarnaast wordt de omvang van het fonds en daarbij aansluitend het gebrek aan een heldere invulling gehekelde door Identiteit en Democratie. De Unie wordt namelijk verweten dat ze "een bijna gigantisch herstellfonds van 750 miljard euro opricht zonder eerst ook maar met één woord te reppen over wat er precies met die 750 miljard moet gebeuren" (CRE 21/10/2020 (13) - Meuthen). Het gebrek aan een degelijke concretisering van het fonds zou volgens de fractie bijvoorbeeld ook blijken uit het feit dat de EU "noch een tijdschema, noch een methode, noch enige garantie voor terugbetaling" (CRE 16/09/2020 (3) - Bay) geeft. Ten derde levert Identiteit en Democratie vooral ook kritiek op het kostenplaatje of de financiering van het fonds. "Brussel droomt van duizenden gratis miljarden [...] maar wie zal de rekening betalen?" (CRE 16/04/2020 (17) - Joron), stelt een fractielid zich de vraag. Zo zou deze "supergrote giftenpot voor de Europese Commissie, aanvankelijk op krediet, en vervolgens door belastingen te herfinancieren" (CRE 27/05/2020 (9) - Meuthen) zijn. Anders gezegd: om dit coronaherstelfonds te kunnen bekostigen, zouden de Europese instellingen nieuwe belastingen moeten heffen of introduceren "die onvermijdelijk ten laste zullen komen van kleine ondernemingen en consumenten, waardoor de crisis die u wilt bestrijden nog erger wordt" (CRE 27/05/2020 (9) - Panza). Hiermee bedoelt de fractie dat juist die actoren die economisch het meest te lijden hebben gehad onder de pandemie en er dus het slechtste voorstaan, worden opgezadeld met de financiering of "de last van deze crisis" (CRE 13/05/2020 (17) - Donato) waardoor het oorspronkelijke probleem alleen maar verergerd wordt in plaats van opgelost. Met betrekking tot het prijskaartje van het herstellfonds, levert ID ook de kritiek dat de EU zichzelf bepaalde zaken onterecht permitteert. Enerzijds, "hoewel zij geen eigen staat of financiële soevereiniteit heeft" (CRE 21/10/2020 (13) - Reil), schulden aangaan in naam van de lidstaten: "U heeft een exorbitante schuld van 750 miljard euro op u genomen namens onze naties" (CRE 16/09/2020 (3) - Bay). Anderzijds andermans geld erdoor jagen: "De prijs die de burgers van de Unie voor deze waanzin moeten betalen, zal gigantisch zijn. U smijt met geld – niet het uwe, maar dat van de belastingbetaler – alsof er geen morgen is" (CRE 27/05/2020 (9) - Meuthen).

Kortom: volgens ID vormt het coronaherstelfonds dé perfecte illustratie van een door de EU gepresenteerde oplossing die de oorspronkelijke 'problemen' niet oplost, maar er juist nieuwe creëert op termijn: "het begin van een neerwaartse spiraal" (CRE 16/09/2020 (5) - Lechanteux). Een ander ID-lid drukt het als volgt uit: "Uw zogenaamde tegenmaatregelen door middel van gigantische schulden en belastingen [...] zullen ons niet uit de crisis helpen, [...] het zal de crisis nog verergeren, [...]" (CRE 16/09/2020 (5) - Meuthen). "De burgers [...] kunnen niet de zoveelste mislukking van de Europese Unie ondergaan" (CRE 16/12/2020 (12) - Sardone) volgens de fractie.

Manier (2)

Een tweede manier waarop ID het crisisgevoel bestendigt, is door te insinueren dat de EU van ‘problemen’ gebruikmaakt omdat deze haar in de gelegenheid stellen om meer bevoegdheden naar zich toe te trekken. Volgens Identiteit en Democratie is hier ook sprake van in de context van de pandemie en zou de Unie de uitbraak van COVID-19 en de gevolgen ervan dus op verschillende vlakken in haar voordeel proberen aanwenden. Zo zou de EU het virus bijvoorbeeld aangrijpen om ongegrond meer zeggenschap te verkrijgen volgens de fractie: “U gebruikt de coronacrisis, die inderdaad een crisis is, maar geenszins zo’n ongekende catastrofe als u ons wilt doen geloven, momenteel heel bewust om zich steeds meer bevoegdheden op EU-niveau toe te eigenen, waar ze op geen enkele manier gerechtvaardigd zijn” (CRE 16/09/2020 (5) - Meuthen). Omwille van haar verregaande impact en uitzonderlijkheid zou de pandemie volgens ID immers de uitgelezen kans vormen voor de EU om meer te communitariseren: “U spreekt van een ongekende reactie op een ongekende crisis, u vindt er een welkome gelegenheid in voor steeds verdere communitarisering” (CRE 16/09/2020 (5) - Meuthen). Ook andere ID-leden dragen aan dat “deze crisis wordt misbruikt om steeds meer te centraliseren” (CRE 20/10/2020 (12) - Vilimsky) en vinden het “onaanvaardbaar dat de Europese Unie een crisissituatie aangrijpt om zichzelf nieuwe voorrechten en middelen toe te eigenen” (CRE 27/05/2020 (9) - Bilde). Daarnaast zou de EU het virus en vooral de chaos die er het gevolg van is volgens ID ook aangrijpen “om haar ideologische agenda voort te zetten” (CRE 16/04/2020 (17) - Mariani). Samenvattend: volgens de fractie wil de Unie, haar streven naar meer zeggenschap en de voortzetting van haar agenda indachtig, de context van de pandemie dan ook aanwenden om haar machtsfeer en reikwijdte uit te breiden.

Identiteit en Democratie stelt dat deze aspiratie – machtsuitbreiding – van de EU zich concreet manifesteert in een aantal specifieke zaken. Enerzijds zou deze aspiratie van de EU zich volgens ID uiten in de oprichting van het (eerder genoemde) Europees Herstelfonds. Volgens de fractie zou de EU dit instrument immers niet zozeer hebben gecreëerd om de economische klap van de pandemie op te vangen, maar “als een middel om de federalistische agenda door te drukken, een Europese belasting op te leggen, een project van Europees economisch bestuur door te drukken” (CRE 27/05/2020 (9) - Juvin) want “als er zoveel geld op tafel ligt, gaat het niet om de economie maar om macht” (CRE 27/05/2020 (9) - Juvin). De fractie stelt dat dit fonds trouwens vooral zal dienen “om de Green Deal te bevorderen en een schuld- en overdrachtsunie tot stand te brengen” (CRE 21/10/2020 (13) - Reil) in tegenstelling tot wat de Unie erover verkondigt. ID noemt het instrument dan ook “pure oplichterij” (CRE 21/10/2020 (13) - Reil) dat in de eerste plaats bedoeld zou zijn als “propagandapodium [...] voor een volkomen stuurloze Commissievoorzitter” (CRE 27/05/2020 (9) - Haider). Bovendien is het volgens ID niet eens aan de EU om maatregelen te nemen in verband met de economische en sociale impact van COVID-19, want de gevolgen van de pandemie verschillen van lidstaat tot lidstaat en “sociaal beleid is een taak van de natiestaten” (CRE 21/10/2020 (13) - Meuthen). Een ID-lid

omschrijft de intentie van de EU betreffende het herstelfonds dan ook als volgt: “U doet zich hier voor als een gulle redder, alleen om controle te krijgen over nog meer financiële middelen en zo uw eigen macht uit te breiden” (CRE 21/10/2020 (13) - Meuthen).

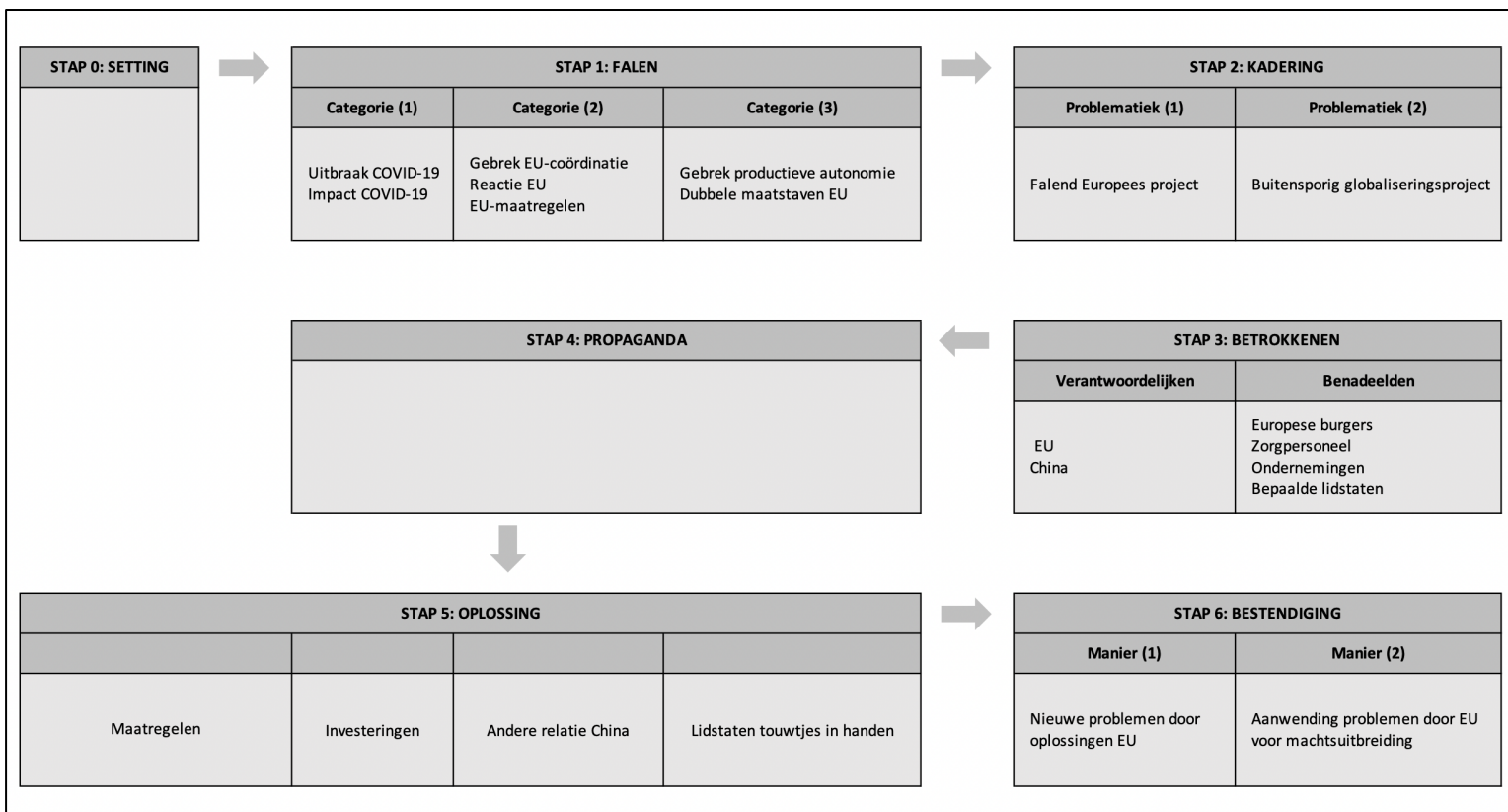
Anderzijds zou deze aspiratie van de EU zich volgens ID manifesteren in de uitrol van contactopsporingsapps of althans het aanprijzen ervan bij de lidstaten. Volgens de fractie zou de EU deze *contact tracing apps* dus niet alleen willen inzetten om een verdere verspreiding van het coronavirus tegen te gaan, maar ook als instrument om het gaan en staan van de bevolking meer in de gaten te kunnen houden. Een ID-lid verwoordt deze bijbedoeling als volgt: “De Corona-app, de laatste luie belofte van redding, is de heilige graal voor allen die dromen van de perverse droom van de transparante burger” (CRE 14/05/2020 (8) - Buchheit). Het beschouwen van zulke apps als “een speciale maatregel voor speciale tijden” (CRE 14/05/2020 (8) - Buchheit) zou daarenboven naïef zijn omdat ze, eens geïntroduceerd of gelanceerd, in werking zullen blijven volgens de fractie. Een ID-lid stelt daaromtrent het volgende: “Elke vorm van overheidstoezicht die we toestaan is een doos van Pandora, het zal deze keer niet anders zijn” (CRE 14/05/2020 (8) - Buchheit).

Verder zou deze aspiratie van de EU zich volgens ID ook nog uiten in de strijd tegen desinformatie over COVID-19. Aan de hand van instrumenten, zoals een “Action Plan against Disinformation, een Strategic Communication Task Force, een Rapid Alert System” (CRE 18/06/2020 (5) - De Man) zou de EU de strijd aanbinden tegen de verspreiding van desinformatie in verband met het coronavirus. Volgens ID wendt de Unie deze instrumenten echter niet alleen aan om desinformatie over COVID-19 aan te pakken, maar ook als hulpmiddel om “een fundament van onze westerse democratie, de vrije meningsuiting” (CRE 18/06/2020 (5) - De Man) te beknotten en aan “verdoken censuur” (CRE 18/06/2020 (5) - De Man) te doen door “degenen die ongemakkelijke dingen zeggen de mond te snoeren” (CRE 18/06/2020 (5) - Basso). “De beknutting van fundamentele burgerrechten is in Europa helaas de norm geworden” (CRE 16/12/2020 (12) - Haider), meent de fractie. ID is van mening dat overheden zoals de EU deze desinformatiebestrijding vooral ook aanvatten “omdat de bevolking minder en minder aan het handje loopt van de traditionele partijen en de klassieke media, en het regime dus zijn greep op de geesten verliest” (CRE 18/06/2020 (5) - De Man).

Kortom: volgens ID vormt de pandemie een uitstekende illustratie van een ‘probleem’ dat de EU in haar voordeel aanwendt om meer bevoegdheden naar zich toe te trekken. Volgens de fractie biedt de context van COVID-19 de EU enerzijds immers de ideale gelegenheid om in naam van de bestrijding van het virus bepaalde instrumenten op te richten of maatregelen te nemen. “Met het excuus van de pandemie wil u het aantal agentschappen, task forces, en organisatorische eenheden vermenigvuldigen” (CRE 8/07/2020 (19) - Sardone), luidt de kritiek van een bepaald ID-lid in dat verband bijvoorbeeld. Volgens de fractie biedt de

context van COVID-19 de EU anderzijds ook de ideale gelegenheid om een verborgen agenda – verdere machtsuitbreiding – door te voeren. Een ID-lid drukt deze veronderstelling als volgt uit: “De aloude federalistische dromen, centralistische dromen, paradepaardjes als het ware [...] die worden hier achter de coulissen van het virus-theater overnight gewoon doorgedrukt en ingevoerd. Mevrouw von der Leyen heeft gezegd “corona is Europe’s moment”. Ja, inderdaad. Het is misschien voor haar en voor de elite hier Europe’s moment, maar voor de Europese volkeren is het een dark moment” (CRE 27/05/2020 (9) - Annemans). Een ander lid van de fractie treedt deze boodschap bij en draagt het volgende aan: “U wil de crisis niet bestrijden. U wil de crisis uitbuiten om uw doel van een door Brussel geregeerde superstaat te bereiken” (CRE 27/05/2020 (9) - Haider). Identiteit en Democratie beklemtoont dat men zich hier echter tegen zal blijven verzetten: “De EU [...] is geen staat en wij zullen alles doen wat in ons vermogen ligt om ervoor te zorgen dat zij dat nooit wordt” (CRE 16/09/2020 (5) - Meuthen).

4.2. Analyse - visuele weergave schema

5. Discussie en conclusie

In deze masterproef werd onderzocht in hoeverre de radicaal rechts-populistische Europese fractie, Identiteit en Democratie, een crisis heeft ‘geperformed’ rond de COVID-19-pandemie. Er werd getracht deze onderzoeksvraag te beantwoorden aan de hand van een narratieve analyse van de tussenkomsten van de ID-fractie rond COVID-19 in de plenaire debatten van het Europees Parlement, gehouden tussen 1 januari 2020 en 1 januari 2021. Om deze data te kunnen bestuderen, werd er zelf een begeleidend stappenplan uitgewerkt dat gebaseerd is op het door Moffitt (2015) aangereikte ‘model van populistische crisisperformance’. Vooraleer de onderzoeksvraag wordt beantwoord en de bevindingen van dit onderzoek worden teruggekoppeld naar de theorie van dit model, worden ze in wat nu volgt eerst beknopt samengevat. Duidelijkheidshalve worden de bevindingen hieronder net zoals in de resultatensectie ook stap per stap, naar analogie met de structuur van het stappenplan, besproken.

Bij stap 0 van het stappenplan, die zelf nog werd uitgedacht of toegevoegd in dit onderzoek en die vooraf ging aan de andere zes stappen van Moffitts model, werd nagegaan over welk, aan COVID-19 gerelateerd, thema het plenaire debat handelt. Deze stap diende echter vooral als setting of achtergrondschems alvorens het aanvatten van de eigenlijke analyse bij stap 1.

Bij **stap 1** van het stappenplan werd geanalyseerd wat ID in de context van de COVID-19-pandemie als ‘falen’, ‘problemen’ of ‘mislukkingen’ interpreteert. Uit de analyse bleek dat de fractie doorheen de plenaire debatten verschillende ‘problemen’ identificeert in dit verband. Enerzijds identificeert ID ‘problemen’ die specifiek betrekking hebben op COVID-19 zelf. Meer bepaald: de uitbraak van het virus en de economische en sociale impact ervan. Anderzijds identificeert ID ‘problemen’ die specifiek verband houden met het optreden van de EU in de context van de pandemie. Meer bepaald: het gebrek aan EU-coördinatie van het virus, de reactie van de EU op de uitbraak en verspreiding van COVID-19 en de door de EU genomen maatregelen rond COVID-19. Verder identificeert ID ‘problemen’ die specifiek door of tijdens de pandemie zouden zijn blootgelegd. Meer bepaald: het gebrek aan industriële soevereiniteit of productieve autonomie binnen Europa en de dubbele maatstaven van de EU.

Bij **stap 2** van het stappenplan werd onderzocht welke geïdentificeerde ‘problemen’ of ‘mislukkingen’ ID met elkaar in verband brengt en binnen welk breder kader ID deze dan plaatst. Uit de analyse bleek dat de fractie doorheen de plenaire debatten verschillende van deze ‘mislukkingen’ met elkaar relateert door ze voor te stellen als indicatoren van twee ruimere problematieken. ‘Problemen’ zoals het gebrek aan EU-coördinatie, de reactie van de EU op COVID-19 of de door de EU genomen maatregelen enerzijds worden gesitueerd binnen een falend Europees project. Volgens ID zouden deze ‘problemen’ namelijk indiceren dat

het systeem van de EU spaak loopt. Het falende Europese project zou volgens de fractie vooral ook afgeleid kunnen worden uit de vaststelling dat (1) de Unie, ingeval van moeilijkheden, telkens moet afwijken van haar geldende regels en (2) dat fundamentele van de EU, zoals Schengen, bij elke crisissituatie verder afbrokkelen. ‘Problemen’ zoals het gebrek aan industriële soevereiniteit of productieve autonomie binnen Europa anderzijds worden gesitueerd binnen een buitensporig globaliseringsproject. Volgens ID zouden deze ‘problemen’ er namelijk op wijzen dat globalisering ondertussen veel te ver gevorderd is. Het buitensporige globaliseringsproject zou volgens de fractie vooral ook afgeleid kunnen worden uit de vaststelling dat (1) China intussen de 2de grootste wereldeconomie is en (2) dat Europa omwille van jarenlange delocalisatie quasi volledig afhankelijk is van Aziatische landen.

Bij **stap 3** van het stappenplan werd enerzijds bestudeerd wie ID verantwoordelijk stelt voor de geïdentificeerde ‘mislukkingen’ en anderzijds wie ID als het slachtoffer daarvan beschouwt. Uit de analyse bleek dat de fractie een duidelijk onderscheid maakt doorheen de plenaire debatten tussen diegenen die verantwoordelijk zouden zijn voor verschillende van de ‘problemen’ (de Europese Unie en China) en tussen diegenen die erdoor benadeeld zouden worden (Europese burgers, zorgpersoneel, ondernemingen en bepaalde lidstaten). Volgens ID is de EU een belangrijke verantwoordelijke omdat de Unie (1) na de uitbraak van COVID-19 prioriteit zou zijn blijven geven aan andere aangelegenheden, (2) te midden van de gezondheids crisis zou zijn blijven vasthouden aan dogma’s zoals vrij verkeer en (3) een jarenlang wanbeleid op vlak van gezondheidszorg zou hebben gevoerd. Volgens de fractie is naast de EU ook China een hoofdverantwoordelijke omdat het land (1) de bron zou vormen van COVID-19, (2) de waarheid over het virus aanvankelijk verzwegen zou hebben en (3) op een oneerlijke manier de 2de grootste economie van de wereld geworden zou zijn. Europese burgers, zorgpersoneel, ondernemingen en bepaalde lidstaten worden om uiteenlopende redenen als de benadeelden beschouwd door ID. Burgers en ondernemingen omdat ze, onder andere, zullen moeten opdraaien voor het economische herstel van Europa in de nasleep van de pandemie. Zorgpersoneel omdat ze, onder meer, de meeste klappen van COVID-19 zouden hebben opgevangen. Bepaalde lidstaten (zoals Italië) omdat ze na de uitbraak van het virus in de steek zouden zijn gelaten en andere lidstaten (zoals Frankrijk, Duitsland, ...) omdat ze als nettobetalers meer zullen moeten bijdragen aan fondsen dan ze er van zullen ontvangen.

Zoals vermeld aan het begin van de resultaten sectie, was **stap 4** van het stappenplan niet toepasbaar in dit onderzoek omwille van de praktische reden dat de begeleidende vragen ervan niet konden worden beantwoord op basis van de verzamelde dataset.

Bij **stap 5** van het stappenplan werd nagegaan hoe ID zichzelf profileert als crisismanager en welke oplossingen ID voorstelt om de geïdentificeerde ‘mislukkingen’ aan te pakken. Uit de analyse bleek dat de fractie zich doorheen de plenaire debatten opstelt als crisismanager door verschillende oplossingen naar

voren te schuiven om deze ‘problemen’ te verhelpen. Deze oplossingen moeten vooral begrepen worden als zaken waartoe ID (de EU) oproept of die ID aanbeveelt (aan de EU) om de ‘problemen’ weg te werken. Om de economische gevolgen van de pandemie te kunnen bestrijden en haar impact op onder andere kmo’s, roept ID de EU bijvoorbeeld op om uitzonderlijke maatregelen te nemen of grootschalige investeringen te doen. Om een einde te maken aan het gebrek aan productieve autonomie binnen Europa, roept ID de EU op om haar relatie met China grondig te herbekijken, te herindustrialiseren en af te stappen van globalisering. De oplossing die ID echter het meest aanvoert en die volgens de fractie het merendeel van de ‘problemen’ zal verhelpen, is de aanmaning om lidstaten zelf de touwtjes in handen te laten nemen.

Bij **stap 6** van het stappenplan tot slot werd onderzocht op welke manier ID het gevoel van crisis cultiveert of rekt. Uit de analyse bleek dat de fractie het gevoel van crisis doorheen de plenaire debatten op twee manieren in stand houdt. Enerzijds consolideert ID het crisisgevoel door te insinueren dat de door de EU gepresenteerde oplossingen op termijn enkel resulteren in nieuwe ‘problemen’. Anderzijds consolideert ID het crisisgevoel door te suggereren dat de EU ‘problemen’ in haar voordeel aanwendt om meer bevoegdheden en dus macht naar zich toe te trekken.

Op basis van de bevindingen van dit onderzoek kan er gesteld worden dat ID een crisis lijkt ‘geperformed’ te hebben rond de COVID-19-pandemie in lijn met Moffitts (2015) ‘model van populistische crisisperformance’. Doorheen de plenaire debatten lijkt ID de verschillende stappen die (radicaal rechts-) populistische spelers zouden gebruiken om een crisis te ‘performen’ volgens Moffitt, namelijk ook te hebben gevolgd.

ID heeft in de context van de pandemie namelijk allerlei ‘problemen’ geïdentificeerd (stap 1 model) en verschillende daarvan met elkaar in verband gebracht door ze weer te geven als indicatoren van bredere problematieken (stap 2 model). Door ze binnen een ruimere problematiek te plaatsen, vergroot ID het belang of de ernst van deze ‘problemen’ en verheft ze deze tot een crisis zoals Moffitt ook stelt (stap 2 model). Dit lukt des te meer omdat de ‘problemen’ die ze identificeren al politiek relevant zijn omdat ze betrekking hebben op een pandemie met een grote maatschappelijke impact. ID heeft ook uitgesproken verantwoordelijken aangewezen voor de ‘problemen’ en dus voor de – gecreëerde – crisis en deze afgezet tegenover benadeelden (stap 3 model). Door het nadrukkelijk concretiseren van de verantwoordelijken wordt, zoals Moffitt stelt, ook meteen duidelijk wie ID als ‘het volk’ of als de slachtoffers beschouwt. Met het identificeren van ‘problemen’, de plaatsing binnen bredere problematieken en het aanduiden van verantwoordelijken heeft ID zichzelf tegelijkertijd opgeworpen als crisismanager of als degene die beseft hoe de vork precies in de steel zit en die dus wél weet hoe de problemen efficiënt opgelost kunnen worden (stap 5 model). Op enkele uitzonderingen na lijkt ID wel eerder algemene aanmaningen of aanbevelingen te hebben gedaan in plaats van kant-en-klare of concrete oplossingen waar Moffitt het in zijn model over

heeft. Een oplossing die ID het meest heeft aangereikt en dus het belangrijkste vindt, is om de lidstaten zelf het heft in handen te laten nemen. Via deze herhaalde oproep benadrukt ID, zoals Moffitt stelt, de nood aan vervanging van de gevestigde politieke actoren (in casu de EU) omwille van hun onbekwaamheid om de problemen en dus de – gecreëerde – crisis het hoofd te bieden. Tot slot heeft ID het gecreëerde crisisgevoel geconsolideerd (stap 6 model). Door aan te voeren dat de bestaande ‘problemen’ niet zullen worden opgelost met de huidige aanpak maar dat er juist nieuwe ‘problemen’ zullen ontstaan verruimt ID de scope van de crisis, iets dat Moffitt ook suggereert in zijn model.

Deze masterproef heeft op verschillende vlakken een bijdrage proberen leveren. **Ten eerste** heeft deze masterproef proberen bijdragen aan de bestaande literatuur over het verband tussen crisis en populisme door een onderzoek te voeren naar de eventuele ‘crisisperformance’ van een radicaal rechts-populistische actor. De bevindingen van deze masterproef sluiten zich zowel aan bij onderzoek dat aanvoert dat (radicaal rechts-) populistische crisissen in hun voordeel kunnen aanwenden als bij onderzoek dat stelt dat ze crisissen ‘performen’ en bij onderzoek dat aandraagt dat ze een ‘permanente crisiscyclus’ in stand proberen houden. **Ten tweede** heeft deze masterproef getracht een aanvulling te zijn op de bestaande literatuur over COVID-19 en populisme door te bestuderen in hoeverre een radicaal rechts-populistische actor een crisis heeft ‘geperformed’ rond de COVID-19-pandemie in het bijzonder. Door hier specifiek op het niveau van de EU een studie naar op te zetten, heeft deze masterproef **ten derde** proberen bijdragen aan de bestaande literatuur over radicaal rechts-populisme binnen de EU. Door in deze masterproef tot de bevinding te komen dat de ID-fractie een crisis heeft ‘geperformed’ rond de COVID-19-pandemie en deze dus in haar voordeel heeft kunnen aanwenden, treedt deze studie eerdere onderzoeken bij die stellen dat (radicaal rechts-) populistische actoren eerdere crises waarmee de EU te kampen heeft gehad hebben kunnen benutten. **Tot slot** heeft deze masterproef ook een bijdrage proberen leveren aan de algemene literatuur over radicaal rechts-populisme door een aantal belangrijke kenmerkende elementen van radicaal rechts-populistisch gedachtegoed te herbevestigen. In de bevindingen van deze masterproef, die zich toespitst op een andere context (COVID-19) dan gewoonlijke radicaal rechts-populistische thema’s (multiculturaliteit, veiligheid, ...), zijn namelijk wederom typerende elementen van radicaal rechts-populisme naar voren gekomen. Meer bepaald: kritiek op establishment (in casu bekritisering EU), kritiek op immigratie (in casu bekritisering van toekomstige migratiestromen ten gevolge van het coronavirus) en othering of in- versus outgroep denken (in casu benadeelden als in-groep en verantwoordelijken als out-groep).

Echter zijn er ook bepaalde beperkingen aan deze masterproef die eventueel door of in vervolgonderzoek zouden kunnen worden opgevangen. Een **eerste beperking** van deze studie is dat de onderzochte periode afgebakend werd tot de tijdspanne tussen januari 2020 en januari 2021, om na te gaan in hoeverre de radicaal rechts-populistische fractie in het Europees Parlement in dat eerste jaar van de pandemie een crisis heeft ‘geperformed’ rond COVID-19. Een **eerste suggestie voor vervolgonderzoek** is dan ook dat er

bijvoorbeeld gekeken zou kunnen worden naar de periode 2021-2022 om na te gaan of ID dan andere aspecten van de pandemie (zoals bijvoorbeeld het thema vaccinatie) heeft gebruikt of heeft 'geperformed'. Een **tweede 'tijdsgebonden' suggestie voor vervolgonderzoek** is om dit onderwerp over een langere periode te bestuderen (bijvoorbeeld vanaf begin 2020 tot op heden) om eventuele veranderingen of evoluties in hun 'crisisperformance' te kunnen vaststellen. Probeerden ze COVID-19 in het eerste jaar van de pandemie op een andere manier te performen dan nu? Een **tweede beperking** is dat er in deze studie enkel toegespitst werd op ID als radicaal rechts-populistische fractie terwijl er ook nog andere radicaal rechts-populistische actoren zetelen in het EP buiten bij ID, bijvoorbeeld bij de groep van de Europese Conservatieven en Hervormers. Een **derde suggestie voor vervolgonderzoek** is dan ook om te gaan analyseren in hoeverre radicaal rechts-populisten behalve de ID-fractie, bijvoorbeeld bij ECR, de pandemie hebben gebruikt of 'geperformed'. Een **derde 'beperking'** van deze studie is de kwalitatieve insteek. Hiermee wordt bedoeld dat er aan de hand van de gebruikte methodiek wel kon worden onderzocht in hoeverre ID de pandemie heeft gebruikt en 'geperformed', maar niet of ze bijvoorbeeld electoraal baat hebben gehad bij de uitbraak van COVID-19. Een **vierde suggestie voor vervolgonderzoek** is dan ook om met behulp van kwantitatief onderzoek te gaan kijken of de coronacrisis radicaal rechts-populistische actoren, zoals de ID-fractie, onder meer electoraal wind in de zeilen heeft gegeven. Dit zou bijvoorbeeld onderzocht kunnen worden na de EP-verkiezingen van 2024, de eerste verkiezingen op Europees niveau sinds de uitbraak van het virus eind 2019. Een **vierde 'beperking'** van deze studie is de enkelvoudige case of, anders gezegd, het feit dat er uitsluitend onderzoek werd gevoerd naar de (eventuele) 'crisisperformance' van ID in de context van de COVID-19-pandemie. Omwille van het ontbreken van een andere case, en zo dus van een vergelijkingspunt, konden er in deze studie geen gegronde uitspraken worden gedaan over de precieze mate van 'crisisperformance' van ID in het verband van de COVID-19-pandemie. Er kon bijvoorbeeld niet met zekerheid of gefundeerd gezegd worden dat ID in beperkte mate of net in grote mate een 'crisis' heeft geperformed rond de pandemie omdat het niet in perspectief kon worden geplaatst door het af te zetten tegenover een andere case. Een **vijfde en laatste suggestie voor vervolgonderzoek** is dan ook om de (eventuele) 'crisisperformance' van radicaal rechts-populistische actoren zoals ID bij andere crises (migratiecrisis, monkeypox virus, ...) te bestuderen. Wat deze insteek des te interessanter maakt, is de bevinding van een eerder *preliminary* onderzoek (namelijk Bobba & Hubé, 2021a) dat populistische actoren de COVID-19-pandemie tot dusver minder hebben kunnen aanwenden in hun voordeel in vergelijking met voorgaande crisissen die zich het voorbije decennium op Europese bodem hebben voorgedaan. In vervolgonderzoek van deze aard zou dus bijvoorbeeld een vergelijking gemaakt kunnen worden tussen de (mate van) 'crisisperformance' van deze actoren bij een eerdere crisis, zoals de migratiecrisis, tegenover hun 'crisisperformance' bij de COVID-19-pandemie.

6. Bibliografie

- Agnew, J. (2020). American "Populism" and the Spatial Contradictions of US Government in the Time of COVID-19. *Geopolitica (s)*, 11, 15.
- Andrews, M., Squire, C., & Tamboukou, M. (2008). *Doing Narrative Research*. London: Sage Publications Ltd.
- Arnoudt, R. (2019, 5 juni). Eurosceptische fractie in Europees Parlement komt er niet. *VRT NWS*. Geraadpleegd op 25 maart 2022, van <https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2019/06/05/eurosceptische-fractie-in-europees-parlement-komt-er-niet/>
- Arzheimer, K. (2015). The AfD: finally a successful right-wing populist Eurosceptic party for Germany?. *West European Politics*, 38(3), 535-556.
- Aslanidis, P. (2016). Is populism an ideology? A refutation and a new perspective. *Political studies*, 64(1_suppl), 88-104.
- Bamberg, M. (2012). Narrative analysis.
- Barros, L., & Silva, M. S. (2020). Right-wing populism in the tropics: The rise of Jair Bolsonaro. *VoxEu*. *Recuperado de*: <https://voxeu.org/article/right-wing-populism-tropics-rise-jair-bolsonaro>.
- BBC. (2020, 1 april). Coronavirus: Greatest test since World War Two, says UN chief. *BBC*. Geraadpleegd op 6 mei 2022, van <https://www.bbc.com/news/world-52114829>
- Beirlant, B. (2019, 14 juni). Groter maar nog altijd in de marge. *De Standaard*. Geraadpleegd op 25 maart 2022, van https://www.standaard.be/cnt/dmf20190613_04458786?&articlehash=odyLdKrdzuWnMg472XuPHNawuJyUV0f4SBVvasWbGWXwheY5R44rs7hnl413hyW78OW7EhgKL1so9XmvoNNqUkzaokJ6%2F7tHPaMP%2FQ%2BkPc8wA8ocDdBNT%2FkObIGiBu%2BIOwr8AQkBFa6Y0zvSLeO9ygsfM6VTDiDfbbOtH4KOYBfQnQWB4tUZznyxlxjHVYYg9%2B%2Bp4utVxt66XO2%2BDIsQCViElwkKqBvczsCMWpKqBoL9UR1VNiZExypF%2BC7L6woVT9FFar5PhZ4tzTE09No8dINA%2B6FSfd2ibcBQXXud5PZxpsLGu07NvsApe7L9miPWqrLzOFp9ZJdJg5itGv8T8g%3D%3D
- Berti, C., & Ruzza, C. (2022). Populism, Science and Covid-19 as a Political Opportunity: The Case of the European Parliament. In *Populism and Science in Europe* (pp. 91-115). Palgrave Macmillan, Cham.
- Betz, H. G. (2018). The radical right and populism. *The Oxford handbook of the radical right*, 86-104.
- Betz, H. G. (2020). *Covid-19, Deglobalization and the (Potentially) Bright Future of Radical Right-Wing Populism*. Working paper.
- Bobba, G., & Hubé, N. (2021a). Between mitigation and dramatization: The effect of the COVID-19 crisis on populists' discourses and strategies. In *Populism and the Politicization of the COVID-19 Crisis in Europe* (pp. 131-144). Palgrave Macmillan, Cham.

- Bobba, G., & Hubé, N. (2021b). COVID-19 and populism: a sui generis crisis. In *Populism and the Politicization of the COVID-19 Crisis in Europe* (pp. 1-16). Palgrave Macmillan, Cham.
- Boin, A., & Lodge, M. (2021). Responding to the COVID-19 crisis: a principled or pragmatist approach?. *Journal of European Public Policy*, 28(8), 1131-1152.
- Bonikowski, B., Halikiopoulou, D., Kaufmann, E., & Rooduijn, M. (2019). Populism and nationalism in a comparative perspective: a scholarly exchange. *Nations and nationalism*, 25(1), 58-81.
- Brack, N. (2015). Populist and Radical Right Parties at the 2014 European Parliament Elections: Much Ado About Nothing?. *Parliaments, public opinion and parliamentary elections in Europe*, 93.
- Brecher, M. (2019). *Crisis and change in world politics*. Routledge.
- Breeze, R. (2019). Positioning “the people” and Its Enemies: Populism and Nationalism in AfD and UKIP. *Javnost-The Public*, 26(1), 89-104.
- Brewer, M. B. (1999). The psychology of prejudice: Ingroup love and outgroup hate?. *Journal of social issues*, 55(3), 429-444.
- Bufacchi, V. (2020). Is coronavirus bad for populism?. In *Global-E* (Vol. 13, No. 25, pp. 1-4). 21st Century Global Dynamics Initiative.
- Casullo, M. E., & Freidenberg, F. (2021). Populist and Programmatic Parties in Latin American Party Systems. *Political Populism: Handbook of Concepts, Questions and Strategies of Research*, 3, 333.
- Ciotti, M., Ciccozzi, M., Terrinoni, A., Jiang, W. C., Wang, C. B., & Bernardini, S. (2020). The COVID-19 pandemic. *Critical reviews in clinical laboratory sciences*, 57(6), 365-388.
- De Cleen, B., & Speed, E. (2021). Getting the Problem Definition Right: The Radical Right, Populism, Nativism and Public Health Comment on "A Scoping Review of Populist Radical Right Parties' Influence on Welfare Policy and its Implications for Population Health in Europe". *International Journal of Health Policy and Management*, 10(8), 523.
- De la Baume, M. (2019, 11 april). Salvini aims high with populist alliance for Europe. *Politico*. Geraadpleegd op 10 april 2022, van <https://www.politico.eu/article/salvini-aims-high-with-populist-alliance-for-europe/>
- De Standaard. (2020, 3 maart). De Block: 'Blijf in uw kot, en smijt iemand met een snotneus buiten. Ik meen het hé!'. *De Standaard*. Geraadpleegd op 6 mei 2022, van https://www.standaard.be/cnt/dmf20200303_04873945
- De Witte, L. (2019, 13 juni). Europese uiterst rechtse fractie heet voortaan Identity & Democracy, Annemans: “Fractie is in elk geval versterkt”. *VRT NWS*. Geraadpleegd op 25 maart 2022, van <https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2019/06/13/radicaal-rechts-heet-voortaan-identity-democracy-in-het-europe/>
- Downes, J. F., Loveless, M., & Lam, A. (2021). The Looming Refugee Crisis in the EU: Right-Wing Party Competition and Strategic Positioning. *JCMS: Journal of Common Market Studies*, 59(5), 1103-1123.

Eberl, J. M., Huber, R. A., & Greussing, E. (2021). From populism to the “plandemic”: Why populists believe in COVID-19 conspiracies. *Journal of Elections, Public Opinion and Parties*, 31(sup1), 272-284.

Falkenbach, M., & Greer, S. L. (2021). Denial and distraction: How the populist radical right responds to COVID-19; comment on “a scoping review of PRR parties’ influence on welfare policy and its implication for population health in Europe”. *International Journal of Health Policy and Management*, 10(9), 578-580.

Falleti, T. G., & Lynch, J. F. (2009). Context and causal mechanisms in political analysis. *Comparative political studies*, 42(9), 1143-1166.

Franzosi, R. (1998). Narrative analysis—or why (and how) sociologists should be interested in narrative. *Annual review of sociology*, 24(1), 517-554.

Galpin, C., & Trenz, H. J. (2019). In the Shadow of Brexit: The 2019 European Parliament Elections as First-Order Polity Elections?. *The Political Quarterly*, 90(4), 664-671.

Gramsci, A. (1971) *Selections From Prison Notebooks*. London: Lawrence & Wishart.

Green, T. H. (2012). Who speaks for Europe's Muslims? The radical right obstacle to dialogue. *CrossCurrents*, 62(3), 337-349.

Greer, S. L., King, E. J., da Fonseca, E. M., & Peralta-Santos, A. (2020). The comparative politics of COVID-19: The need to understand government responses. *Global public health*, 15(9), 1413-1416.

Greven, T. (2016). The rise of right-wing populism in Europe and the United States. *A Comparative Perspective [La emergencia del populismo de derechas en Europa y Estados Unidos. Una perspectiva comparada]*. Friedrich Ebert Foundation, Washington DC Office, 1-8.

Habermas, J. (1975). *Legitimation crisis* (Vol. 519). Beacon Press.

Hameleers, M., & Schmuck, D. (2017). It’s us against them: a comparative experiment on the effects of populist messages communicated via social media. *Information, Communication & Society*, 20(9), 1425–1444.

Hameleers, M. (2019). Putting our own people first: the content and effects of online right-wing populist discourse surrounding the European refugee crisis. *Mass Communication and Society*, 22(6), 804-826.

Hay, C. (1999). Crisis and the structural transformation of the state: interrogating the process of change. *The British journal of politics & international relations*, 1(3), 317-344.

Herman, L., & Vervaeck, B. (2019). *Handbook of narrative analysis*. U of Nebraska Press.

Identiteit en Democratie. (z.d.). *Over ons*. Geraadpleegd op 15 maart 2022, van <https://nl.idgroup.eu/about>

John Hopkins Coronavirus Resource Center. (2022). *COVID-19 cases overview*. Geraadpleegd op 16 augustus 2022, van <https://coronavirus.jhu.edu>

Kantola, J., & Lombardo, E. (2021). Strategies of right populists in opposing gender equality in a polarized European Parliament. *International Political Science Review*, 42(5), 565-579.

Knight, A. (1998). Populism and neo-populism in Latin America, especially Mexico. *Journal of Latin American Studies*, 30(2), 223-248.

Kriesi, H., & Pappas, T. S. (Eds.). (2015). *European populism in the shadow of the great recession* (pp. 1-22). Colchester: Ecpr Press.

Lacatus, C., & Meibauer, G. (2021). Crisis, Rhetoric and Right-Wing Populist Incumbency: An Analysis of Donald Trump's Tweets and Press Briefings. *Government and Opposition*, 1-19.

Laclau, E. (2005). *On populist reason*. Verso.

Lammers, J., & Baldwin, M. (2020). Make America gracious again: Collective nostalgia can increase and decrease support for right-wing populist rhetoric. *European Journal of Social Psychology*, 50(5), 943-954.

Lamour, C. (2022). A RADICAL-RIGHT POPULIST DEFINITION OF CROSS-NATIONAL REGIONALISM IN EUROPE: Shaping Power Geometries at the Regional Scale Beyond State Borders. *International Journal of Urban and Regional Research*, 46(1), 8-25.

Lamour, C., & Carls, P. (2022). When COVID-19 circulates in right-wing populist discourse: the contribution of a global crisis to European meta-populism at the cross-border regional scale. *Journal of Contemporary European Studies*, 1-14.

Liang, C. S. (2016). Europe for the Europeans: The foreign and security policy of the populist radical right. In *Europe for the Europeans* (pp. 1-32). Routledge.

Lorenzetti, M. I. (2022). Dramatising Crisis. Rhetorical Responses to the COVID-19 Pandemic by Right-Wing Populist Leaders in the USA and UK. *Lingue e Linguaggi*, 47, 13-45.

Lubbers, M., & Coenders, M. (2017). Nationalistic attitudes and voting for the radical right in Europe. *European Union Politics*, 18(1), 98-118.

Luo, C. M. (2017). The rise of populist right-wing parties in the 2014 European Parliament: Election and implications for European integration. *European Review*, 25(3), 406-422.

Mannion, R., & Speed, E. (2021). Populism, pestilence and plague in the time of coronavirus. *International Journal of Human Rights in Healthcare*.

Martín-Cubas, J., Bodoque, A., Pavía, J. M., Tasa, V., & Veres-Ferrer, E. (2019). The "Big Bang" of the populist parties in the European Union: The 2014 European Parliament election. *Innovation: The European Journal of Social Science Research*, 32(2), 168-190.

McDonnell, D., & Werner, A. (2018). Respectable radicals: Why some radical right parties in the European Parliament forsake policy congruence. *Journal of European Public Policy*, 25(5), 747-763.

McKee, M., Gugushvili, A., Koltai, J., & Stuckler, D. (2021). Are populist leaders creating the conditions for the spread of COVID-19? Comment on "A scoping review of populist radical right parties' influence on

welfare policy and its implications for population health in Europe". *International journal of health policy and management*, 10(8), 511.

Meyer, B. (2021). Capitalising on a crisis? assessing the impact of COVID-19 on populist parties in western Europe. *LSE European Politics and Policy (EUROPP) blog*.

Moffitt, B. (2015). How to perform crisis: A model for understanding the key role of crisis in contemporary populism. *Government and Opposition*, 50(2), 189-217.

Mortelmans, D. (2013). *Handboek kwalitatieve onderzoeksmethoden*. 4e herziene druk Leuven: Acco.

Mudde, C. (2004). The populist zeitgeist. *Government and opposition*, 39(4), 541-563.

Mudde, C. (2007). *Populist radical right parties in Europe*. Cambridge: Cambridge University Press.

Mudde, C., & Kaltwasser, C. R. (2017). *Populism: A very short introduction*. Oxford University Press.

Mudde, C., & Kaltwasser, C. R. (2018). Studying populism in comparative perspective: Reflections on the contemporary and future research agenda. *Comparative political studies*, 51(13), 1667-1693.

Mudde, C. (2019). *The far right today*. John Wiley & Sons.

Mudde, C. (2020, 27 maart). Will the coronavirus 'kill populism'? Don't count on it. *The Guardian*. Geraadpleegd op 10 mei 2022, van <https://www.theguardian.com/commentisfree/2020/mar/27/coronavirus-populism-trump-politics-response>

Pytlas, B. (2021). Hijacking Europe: Counter-European Strategies and Radical Right Mainstreaming during the Humanitarian Crisis Debate 2015–16. *JCMS: Journal of Common Market Studies*, 59(2), 335-353.

Ratković, M. (2017). Migrant crisis and strengthening of the right wing in the European Union. *Megatrend revija*, 14(3), 47-60.

Rennó, L., Avritzer, L., & Carvalho, P. D. D. (2021). Entrenching right-wing populism under covid-19: denialism, social mobility, and government evaluation in Brazil. *Revista Brasileira de Ciência Política*.

Riessman, C. K. (2008). *Narrative methods for the human sciences*. Sage.

Roose, H., & Meuleman, B. (2014). *Methodologie van de sociale wetenschappen: een inleiding*. Gent: Academia Press.

Rydgren, J. (2005). *Movements of exclusion: Radical right-wing populism in the Western world*. Nova Publishers.

Rydgren, J. (2008). Immigration sceptics, xenophobes or racists? Radical right-wing voting in six West European countries. *European Journal of Political Research*, 47(6), 737-765.

Rydgren, J. (2017). Radical right-wing parties in Europe: What's populism got to do with it?. *Journal of Language and Politics*, 16(4), 485-496.

Sakki, I., & Pettersson, K. (2016). *Discursive constructions of otherness in populist radical right political blogs*. *European Journal of Social Psychology*, 46(2), 156–170. <https://doi.org/10.1002/ejsp.2142>

Sciensano. (z.d.). *Coronavirus*. Geraadpleegd op 28 april 2022, van <https://www.sciensano.be/nl/gezondheidsonderwerpen/coronavirus>

Scrivens, R., Davies, G., & Frank, R. (2020). Measuring the evolution of radical right-wing posting behaviors online. *Deviant Behavior*, 41(2), 216-232.

Servent, A. R. (2019). The European Parliament after the 2019 elections: Testing the Boundaries of the 'cordon sanitaire'. *Journal of Contemporary European Research*, 15(4), 331-342.

Shakir, K. H. (2019). Dissecting Myths of a Great Replacement.

Stecula, D. A., & Pickup, M. (2021). How populism and conservative media fuel conspiracy beliefs about COVID-19 and what it means for COVID-19 behaviors. *Research & Politics*, 8(1), 2053168021993979.

Smith, B. (2016). Narrative analysis. *Analysing qualitative data in psychology*, 2, 202-221.

Startin, N. (2010). *Where to for the radical right in the European Parliament? The rise and fall of transnational political cooperation*. *Perspectives on European Politics and Society*, 11(4), 429-449.

Stavrakakis, Y. (2005), 'Religion and Populism in Contemporary Greece', in F. Panizza (ed.), *Populism and the Mirror of Democracy* (London: Verso): 224–49.

Votewatch (2015), 'Who holds the power in the new EP. And Why?', Special Report, February 2015

Weyland, K. (2004). Neoliberalism and democracy in Latin America: A mixed record. *Latin American politics and society*, 46(1), 135-157.

Woods, E. T., Schertzer, R., Greenfeld, L., Hughes, C., & Miller-Idriss, C. (2020). COVID-19, *nationalism, and the politics of crisis: A scholarly exchange*. *Nations and Nationalism*, 26(4), 807-825.

7. Bijlagen

7.1. Bibliografie plenaire debatten

PLENAIRE DEBATTEN			
Datum	Titel	Volledige debatcode	Afgekorte debatcode
29/01/2020	Coronavirus outbreak (debate)	P9_CRE-REV(2020)01-29(21)	CRE 29/01/2020 (21)
10/03/2020	Coronavirus outbreak, state of play and ensuring a coordinated European response to the health, economic and social impact (debate)	P9_CRE-REV(2020)03-10(4)	CRE 10/03/2020 (4)
26/03/2020	European coordinated response to the COVID-19 outbreak (debate)	P9_CRE-REV(2020)03-26(19)	CRE 26/03/2020 (19)
16/04/2020	EU coordinated action to combat the COVID-19 pandemic and its consequences (continuation of debate)	P9_CRE-REV(2020)04-16(17)	CRE 16/04/2020 (17)
13/05/2020	Conclusions of the extraordinary European Council meeting of 23 April 2020 – New MFF, own resources and Recovery plan (debate)	P9_CRE-REV(2020)05-13(17)	CRE 13/05/2020 (17)
14/05/2020	Emergency Legislation in Hungary and its impact on the Rule of Law and fundamental rights (debate)	P9_CRE-REV(2020)05-14(4)	CRE 14/05/2020 (4)
14/05/2020	Emergency Legislation in Hungary and its impact on the Rule of Law and fundamental rights (continuation of debate)	P9_CRE-REV(2020)05-14(6)	CRE 14/05/2020 (6)
14/05/2020	Use of contact tracing apps in the fight against the coronavirus (debate)	P9_CRE-REV(2020)05-14(8)	CRE 14/05/2020 (8)
14/05/2020	Vaccines and therapeutics in the context of Covid-19 (debate)	P9_CRE-REV(2020)05-14(13)	CRE 14/05/2020 (13)
27/05/2020	EU Recovery package (debate)	P9_CRE-REV(2020)05-27(9)	CRE 27/05/2020 (9)
18/06/2020	Foreign policy consequences of the COVID-19 crisis - The PRC national security law for Hong Kong and the need for the EU to defend Hong Kong's high degree of autonomy - The EU's response to the possible Israeli annexation in the West Bank (debate)	P9_CRE-REV(2020)06-18(3)	CRE 18/06/2020 (3)
18/06/2020	Tackling covid-19 disinformation and the impact on freedom of expression (debate)	P9_CRE-REV(2020)06-18(5)	CRE 18/06/2020 (5)
18/06/2020	Situation in the Schengen area following the Covid-19 outbreak (debate)	P9_CRE-REV(2020)06-18(11)	CRE 18/06/2020 (11)
8/07/2020	Conclusions of the European Council meeting of 19 June 2020 - Preparation of the European Council meeting of 17-18 July 2020 (debate)	P9_CRE-REV(2020)07-08(12)	CRE 8/07/2020 (12)

8/07/2020	The EU's public health strategy post-COVID-19 (continuation of debate)	P9_CRE-REV(2020)07-08(19) P9_CRE-REV(2020)07-08(21)	CRE 8/07/2020 (19) CRE 8/07/2020 (21)
10/07/2020	The role of cohesion policy in tackling the socio-economic fallout from COVID-19 (debate)	P9_CRE-REV(2020)07-10(11)	CRE 10/07/2020 (11)
15/09/2020	Covid-19: EU coordination of health assessments and risk classification and the consequences on Schengen and the single market (debate)	P9_CRE-REV(2020)09-15(11)	CRE 15/09/2020 (11)
16/09/2020	State of the Union (topical debate) (debate)	P9_CRE-REV(2020)09-16(3)	CRE 16/09/2020 (3)
16/09/2020	State of the Union (topical debate) (continuation of debate)	P9_CRE-REV(2020)09-16(5)	CRE 16/09/2020 (5)
8/10/2020	The impact of Covid-19 outbreak on long-term care facilities (debate)	P9_CRE-REV(2020)10-08(7)	CRE 8/10/2020 (7)
20/10/2020	Commission Work Programme 2021 (debate)	P9_CRE-REV(2020)10-20(12)	CRE 20/10/2020 (12)
21/10/2020	EU measures to mitigate social and economic impact of Covid-19 (debate)	P9_CRE-REV(2020)10-21(13)	CRE 21/10/2020 (13)
12/11/2020	Programme for the Union's action in the field of health for the period 2021-2027 ("EU4Health Programme") (debate)	P9_CRE-REV(2020)11-12(5)	CRE 12/11/2020 (5)
12/11/2020	Transparency of the Purchase as well as the Access to COVID-19 vaccinations (debate)	P9_CRE-REV(2020)11-12(6)	CRE 12/11/2020 (6)
16/12/2020	Preparation of an EU Strategy on COVID-19 vaccination, including its external dimension (debate)	P9_CRE-REV(2020)12-16(12)	CRE 16/12/2020 (12)

7.2. Transcripties plenaire debatten

Zie apart bijlagedocument (transcripties plenaire debatten).